

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

SEJNI ZAPISI DRŽAVNEGA ZBORA 36. IZREDNA SEJA

(24. maj 2013)

SLOVENIJA JE DEMOKRATIČNA REPUBLIKA. SLOVENIJA JE PRAVNA IN SOCIALNA DRŽAVA.
SLOVENIJA JE DRŽAVA VSEH SVOJIH DRŽAVLJAN IN DRŽAVLJANK IN DRŽAVLJANOK, KI TERENI MA TRAJNI IN NEODTUJLJIVI PRAVICI SLOVENSKEGA NARODA DO SAMODOLČNE.
V SLOVENIJI IMA OBLAST LJUDSTVO, DRŽAVLJANKE IN DRŽAVLJANI, O IZVIŠTILNO IN SODNO.
PO NAČELU DEJELTIVE OBLASTI NA ZAKONODAJNO IZVIŠTILNO IN SODNO.
SLOVENIJA JE DEMOKRATIČNA REPUBLIKA. SLOVENIJA JE PRAVNA IN SOCIALNA DRŽAVA.
SLOVENIJA JE DRŽAVA VSEH SVOJIH DRŽAVLJAN IN DRŽAVLJANK IN DRŽAVLJANOK, KI TERENI MA TRAJNI IN NEODTUJLJIVI PRAVICI SLOVENSKEGA NARODA DO SAMODOLČNE.
V SLOVENIJI IMA OBLAST LJUDSTVO, DRŽAVLJANKE IN DRŽAVLJANI, O IZVIŠTILNO IN SODNO.
PO NAČELU DEJELTIVE OBLASTI NA ZAKONODAJNO IZVIŠTILNO IN SODNO.

MANDAT

VI

IZREDNA
SEJA

36

UVOD

Državni zbor kot najvišja predstavniška in zakonodajna institucija v Republiki Sloveniji, ki opravlja tudi vse ostale funkcije sodobnega parlamenta, izvaja večji del svojih pristojnosti na rednih in izrednih sejah. Seje javnost lahko spremlja v dvorani ali preko televizijskih in spletnih prenosov.

Vsebina sej pa postane pregledno dostopna v obliki sejnih zapisov.

Državni zbor vsako sejo zvočno posname. Simultano ob zvočnem zajemanju nastaja besedilo, ki je na spletu dostopno s približno polurnim zamikom. V uredništvu sejnih zapisov se ob poslušanju zvočnega posnetka preveri avtentičnost zapisanega, besedilo pa se uredi v skladu s strokovnimi merili prenosa govorjene besede v zapisano. Takšno preverjeno in jezikovno urejeno besedilo na spletnem naslovu zamenja prvi zapis.

Besedilo celotne seje se izda tudi v publikaciji Sejni zapisi Državnega zbora. Sejni zapisi vsebuje dnevni red, sprejet na seji Državnega zbora, kazalo, iz katerega je razviden potek seje in v katerem so točke dnevnega reda in govorniki, osrednji del je besedilo seje, zapisano v prvi osebi, na koncu pa je dodan še indeks govornikov.

Sejni zapisi so zgodovinski dokument in vir za preučevanje parlamentarne zgodovine, tradicije, predstavniške demokracije in jezikovne kulture.

Sejni zapisi Državnega zbora. 36. izredna seja (24. maj 2013)

Pripravil: Dokumentacijsko-knjižnični oddelek

Urednici: Tatjana Mirt Kavšek, mag. Vesna Moličnik

Izdajatelj: Državni zbor

Naslov: Šubičeva 4, 1102 Ljubljana

Telefon: +386 1 478 94 00

Leto izida publikacije: 2013

www.dz-rs.si

DNEVNI RED 36. IZREDNE SEJE

1. točka dnevnega reda: PREDLOG USTAVNEGA ZAKONA O SPRMEMEBAH 90., 97. IN 99. ČLENA USTAVE REPUBLIKE SLOVENIJE (UZ 90, 97, 99), EPA 620-VI

VSEBINA

Določitev dnevnega reda	5
1. točka dnevnega reda: PREDLOG USTAVNEGA ZAKONA O SPRMEMEBAH 90., 97. IN 99. ČLENA USTAVE REPUBLIKE SLOVENIJE (UZ 90, 97, 99), EPA 620-VI	5
MAŠA KOCIPER.....	5
MARJANA KOTNIK POROPAT	7
MAG. MATEJ TONIN.....	7
MAŠA KOCIPER.....	9
JOŽE TANKO	10
DR. LJUBICA JELUŠIČ	12
MAG. KATARINA HOČEVAR	13
MIHAEL PREVC	14
MARJANA KOTNIK POROPAT	15
MAG. MAJDA POTRATA.....	15
JANJA KLASINC.....	16
IVAN VOGRIN.....	17
JOŽEF JEROVŠEK	18
MAG. MATEJ TONIN.....	19
BRANKO KURNJEK	19
JANI MÖDERNDORFER	20
DR. LJUBICA JELUŠIČ	20
JOŽE TANKO	20
MAŠA KOCIPER.....	21

Državni zbor VI. mandat

36. izredna seja 24. maj 2013

Predsedujoči: Janko Veber.....predsednik Državnega zbora

Seja se je začela 24. maja 2013 ob 12.35.

PRESEDNIK JANKO VEBER: Spoštovane kolegice poslanke in kolegi poslanci, gospe in gospodje!

Začenjam 36. izredno sejo Državnega zbora, ki sem jo sklical na podlagi prvega odstavka 58. člena in drugega odstavka 60. člena Poslovnika Državnega zbora. Obveščen sem, da se današnje seje ne moreta udeležiti gospod Roberto Battelli in gospod Bojan Starman. Na sejo sem vabil tudi predstavnike Vlade. Vse prisotne lepo pozdravljam!

Prehajamo na **določitev dnevnega reda** 36. izredne seje Državnega zbora. Predlog dnevnega reda ste prejeli danes 24. maja 2013 s sklicem seje. O predlogu dnevnega reda bomo odločali v skladu z drugim odstavkom 64. člena Poslovnika Državnega zbora. Predlogov za širitev dnevnega reda nisem prejel, zato Državnemu zboru predlagam, da za današnjo sejo določi dnevni red, kot ste ga prejeli s sklicem. Prehajamo na odločanje in prosim vas, da preverite delovanje glasovalnih naprav.

Glasujemo o dnevnem redu. Navzočih je 78 poslank in poslancev, za je glasovalo 78, proti nihče.

(Za je glasovalo 78.) (Proti nihče.)

Ugotavljam, da je dnevni red 36. izredne seje Državnega zbora določen.

Prehajamo na **1. TOČKO DNEVNEGA REDA, TO JE NA OBRAVNAVO PREDLOGA USTAVNEGA ZAKONA O SPREMEMBAH 90., 97. IN 99. ČLENA USTAVE REPUBLIKE SLOVENIJE.**

Predlog ustavnega zakona je v obravnavo Državnemu zboru predložila Ustavna komisija in ste ga prejeli s poročilom komisije.

Besedo dajem predsednici Ustavne komisije gospe Maši Kociper za uvodno predstavitev poročila in predloga ustavnega zakona.

MAŠA KOCIPER (PS PS): Hvala lepa.

Spoštovane poslanke in spoštovani poslanci!

Pred vami je Predlog ustavnega zakona o spremembi 90., 97. in 99. člena Ustave. Ta ustavnorevidijski postopek se je

začel 13.9.2012. Predlog pa smo pripravili v Ustavni komisiji ob pomoči strokovne skupine in na podlagi sprejetega sklepa o začetku postopka in stališča Ustavnega zakona, kar je oboje sprejel Državni zbor na svojem plenarnem zasedanju dne 1. februarja 2013 s 84 glasovi podpore.

Pri tokratni spremembi ustave smo se vsebinsko pogovarjali zlasti o predlagatelstvu referendumu, o možnih izjemah pri referendumskem odločanju in o potrebni večini pri sprejemanju referendumске odločitve. Medtem ko ni bilo na Ustavni komisiji nobenega pomisleka nad rešitvijo, da lahko zahtevajo zakonodajno odločanje le volivci, čeprav je temu na koncu nasprotoval Državni svet, je bilo več razprav pri drugih členih zakona. Tako v skladu s to odločitvijo sedaj referendumu ne more več predlagati Državni zbor, Državni svet in tretjina poslancev, ampak samo še 40 tisoč volivcev.

Ob naslednjem vprašanju, to je vprašanje možnih izjem, je bilo med člani strokovne skupine in tudi Ustavne komisije več nasprotovanja. Večinoma so bili vsi soglasni, da so izjeme potrebne in ob upoštevanju primerljivih pravnih ukrepov tudi nujne in zaželene o zakonih o nujnih ukrepih za zagotovitev obrambe države, varnosti ali odprave posledic naravnih nesreč, saj samo na ta način lahko država v takih primerih zadovoljivo ukrepa.

Prav tako večinoma ni bilo sporno prepovedovanje referendumskega odločanja o zakonih o ratifikaciji mednarodnih pogodb. Gre za dvostranski dogovor med dvema državama, nek dogovor, ki je nato ratificiran še v Državnem zboru. Kot pa je v svojih razpravah večkrat poudaril priznani strokovnjak za ustavno pravo, dr. Igor Kaučič, bi bilo to zaradi narave mednarodnih pogodb neprimerno. Hkrati pa taka določba ne pomeni, da referendumsko odločanje ni možno na podlagi 3.a člena Ustave, in sicer o mednarodnih pogodbah, ki jih Državni zbor ratificira z dvotretjinsko večino vseh poslancev in s katerimi se prenaša izvrševanje dela suverenih pravic na mednarodne organizacije ali se vstopa v obrambne zveze. Se pravi, govorimo, recimo, o vključitvi v zvezo Nato, kot smo jo imeli v preteklosti, ali v

Evropsko unijo – o takih zadevah bi referendum torej še vedno bil mogoč.

Največ težav, kot veste, je v strokovni skupini na Ustavni komisiji povzročala prepoved zakonodajnega referenduma o zakonih o davkih, carinah in drugih obveznih dajatvah ter o zakonu, ki se sprejema za izvrševanje državnega proračuna. Takšna omejitev je prisotna tudi v številnih primerljivih tujih ureditvah v skoraj celotni Evropski uniji, s tem da je zapis v teh ustavah še veliko ožji, seveda pa je zato toliko bolj razširjena praksa tamkajšnjih ustavnih sodišč. Utemeljen je tak zapis za zagotovitev temeljnih davčnih in finančnih podlag ter virov za financiranje države in za uresničevanje nalog države na tem področju. Čeprav je mogoče možna kritika, da je dikcija "in drugih obveznih dajatev" nekoliko nedorečena, pa je Ustavna komisija potem, ko je strokovna skupina potrdila, da kljub strokovni analizi in poglobljeni razpravi boljša opredelitev ni mogoča, sprejela besedilo, kot je bilo zapisano že v stališču Ustavnega zakona. Slovenija bo torej tudi pri izvrševanju te določbe še naprej spoštovala odločitve Ustavnega sodišča, ki bo to tolmačilo in v tej smeri spodbujalo ustavno prakso. Takšna je na tem področju praksa drugih držav Evropske unije.

Med določbami, ki prepovedujejo oziroma omejujejo referendumsko odločanje, je tudi določba, ki sta jo na podlagi predloga stališča preučili strokovna komisija in Ustavna komisija. Gre za določbo, ki jasno omejuje odločanje o zakonih, ki odpravljajo protiuustavnost. Tudi v tem primeru bo praksa Državnega zbora morala striktno vztrajati pri obrazložitvi, ki je bila dana v Ustavni komisiji, in sicer da se lahko za odpravljanje protiuustavnosti spreminjajo le členi, ki so bili z odločitvijo Ustavnega sodišča predlagani kot protiuustavni. Vsakršno vnašanje drugih vsebin in s tem povezanih sprememb ostalih določb zakona bo nedopustno, saj bi se s tem predlagatelj res lahko izognil zakonodajnemu referendumu. Tudi tukaj bo praksa Ustavnega sodišča ključna.

Največjo spremembo dosedanjega besedila pa pomeni četrti odstavek 90. člena Ustave, s katerim je Državni zbor uvedel tako imenovani suspenzivni referendum zavrnitvenega tipa. Državni zbor je namreč sledil predlogu strokovne skupine, ki je ugotovila, da v naši referendumski praksi referendumsko odločanje običajno zahtevajo tisti, ki nasprotujejo zakonu, ki ga je sprejel Državni zbor. Takšnemu načinu prakse in razmišljanja pa veliko bolj ustreza zavrnitveni model zakonodajnega referenduma, katerega namen je preprečiti uveljavitev zakona. Predlog ustavnega zakona tako določa, da bo zakon na referendumu zavrnjen, če ga bo zavrnila petina oziroma 20 % volilnega telesa. Predlog vključuje, kot pogoj za veljavnost odločitve, tako udeležbo na referendumu kot tudi prepričljivo večino znotraj volilnega telesa, ki bo odločalo. Ta sprememba znatno povečuje legitimnost

referendumske odločitve, pri odločanju pa se upoštevajo vsi volivci, ki so oddali veljavne, prazne ali drugačne neveljavne glasovnice, torej vsi, ki so se udeležili referenduma.

Z zadnjim, torej drugim delom predlaganega Ustavnega zakona pa se zagotavlja prehod k novi ureditvi zakonodajnega referenduma določeni v 1. členu predloga Ustavnega zakona. Državni zbor bo moral, če bo sprejel to spremembo ustave, uskladiti Zakon o referendumu in o ljudski iniciativi s spremembo 90. člena Ustave v roku enega leta po uveljavitvi Ustavnega zakona. Drugi odstavek tega razdelka ureja vprašanje izvedbe zakonodajnega referenduma v času med razglasitvijo predloga Ustavnega zakona do uskladitve z zakonom. Za to prehodno obdobje je predvideno, da se do uskladitev smiselno uporablja Zakon o referendumu in o ljudski iniciativi.

Spoštovane kolegice in kolegi, pred vami je s strani Ustavne komisije posredovan Predlog ustavnega zakona, ki je dobil ne le podporo dveh tretjin vseh članov Ustavne komisije, ampak kar konsezalno podporo v Ustavni komisiji. Sprememba 90. člena in z njim povezane spremembe drugih členov so nujne, saj je bil institut neposredne demokracije tega zakonodajnega referenduma do sedaj marsikdaj zlorabljen za ozke politične interese. Predlagana ureditev, ki je v celoti skladna tudi s primerljivo ustavno pravno ureditvijo drugih držav, nikakor ne bo okrnila neposredne demokracije. Kot je strokovna skupina zapisala v obrazložitvi predloga Ustavnega zakona, se Slovenija po številu in raznovrstnosti drugih oblik neposredne demokracije uvršča med države z najrazvitejšo neposredno demokracijo, saj pozna kar deset institucionaliziranih vrst in oblik referenduma. Sodelovanje volivcev pri oblikovanju najpomembnejših pravnih in političnih odločitev pa poleg tega dopolnjujejo še oblike ljudske iniciative in zbori občanov. Prej omenjene ugotovitve žal še ne veljajo za uveljavljene v praksi. Okvir udejanjenja referenduma pa predstavlja problem zlasti zaradi pomanjkljive tradicije, demokratske tradicije in izkušenj ter deloma neustrezne, preširoke ureditve referenduma, ki ga spreminjamo danes.

Naj nazadnje še omenim, da smo v Ustavni komisiji na podlagi razprave in predlogov dveh članov strokovne skupine pozvali predsednika Državnega zbora, da skliče posvet s civilno družbo in z njimi razpravlja o možnih prehodnih spremembah pravnega reda v smeri večjega zagotavljanja neposredne demokracije. Takšen posvet se je delno že zgodil, po zagotovilih predsednika Državnega zbora pa se bo nadaljeval tudi v prihodnje. Hvala.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala predsednici Ustavne komisije za uvodno predstavitev poročila in Predloga ustavnega zakona.

Sledi predstavitev stališč poslanskih skupin. Gospa Marjana Kotnik Poropat bo predstavila stališče Poslanske skupine Demokratične stranke upokoencev Slovenije. Izvolite.

MARJANA KOTNIK POROPAT (PS DeSUS): Hvala za besedo, gospod predsednik. Spoštovani poslanci in poslanke, vsem lep pozdrav!

Odločanje o spremembi referendumske zakonodaje je po hierarhiji pomembnosti akta in v smislu naše slovenske oblike demokratičnega zakonodajnega postopka nedvomno ena izmed najpomembnejših in tudi najzahtevnejših sprememb, saj je treba glede te spremembe doseči zelo širok politični konsenz. Kot je pokazal dosedanji postopek, obstaja tokrat po več neuspešnih poskusih in razmišljanjih v tej smeri več kot zadostno soglasje o tem, da spremenimo institut referenduma.

V Poslanski skupini DeSUS menimo, da tudi na nivoju slovenske družbe, torej slovenske javnosti, prevladuje mnenje o tem, da sedanji institut zakonodajnega referenduma ni ustrezno urejen in da sedanja ureditev omogoča zlorabo v politične namene. Predvsem v letu 2011, ki ga lahko poimenujemo leto referendumov, je bila izvedba referendumov nič drugega kot napenjanje mišic v političnem smislu in je bil zakonodajni referendum uporabljen kot sredstvo v boju za politično oblast – to je dejstvo. Sama slaba volilna udeležba na referendumih, ki so se zvrstili od konca leta 2010 do zadnjega v lanskem letu, tudi kaže na to, da odločitev sprejeta na referendumu praktično ne more biti izkazana in priznana kot večinska volja ljudstva. Šele slednjo pa lahko označimo kot dovolj legitimno, da lahko upraviči referendum kot najvišjo stopnjo izraza demokratičnosti v zakonodajnem postopku, v katerem ima tudi po naši ustavi glavno vlogo ljudstvo.

In še glede slabe udeležbe na referendumih. Nikakor ne gre zanemariti vprašanja, zakaj slaba udeležba. Kje je vzrok za to? Odgovor je tistim, ki znamo prisluhniti ljudem, znan. Zagotovo si državljanke in državljani ne zaslužijo prek referendumov izražati svoja stališča o vsakem vprašanju, ki je politično sporno in glede katerega politika ne more doseči nekega minimalnega konsenza. Ni pošteno, da sploh dovolimo prevaliti odgovornost na državljane, če sama politika ni sposobna sprejeti odločitve, ki je dobra za ljudi. V Poslanski skupini DeSUS smo že v samem začetku postopka za spremembo ustave glede vsebine povedali, da se s ciljem in namenom te ustavne spremembe strinjamo. Popolnoma smo se strinjali tudi z oceno, da ta predlog predstavlja omejitev instituta zakonodajnega referenduma. Vendar ta omejitev, ki predstavlja omejevanje tako glede kvalificiranih predlagateljev, kvoruma in omejitev vsebinskega referendumskega odločanja, po naši oceni ne pomeni omejevanja demokratičnosti, ne pomeni

omejevanja neposrednega odločanja volivk in volivcev, pomeni pa omejevanje zlorabe tega instituta. Kot sem že prej omenila, je za nami nekaj sila burnih referendumskih let. Bilo je še več sicer neuspešnih referendumskih pobud in glede na to nikakor ne zanikajmo, da referendum kot najvišji institut izraz volje ljudstva o neki zadevi ni bil zlorabljen v druge namene. Izjemno grenak priokus samemu referendumskega institutu daje tudi dejstvo, da je rušenje že sprejetih zakonov v Državnem zboru in velikokrat tudi že po potrditvi zakona po vloženem vetu s strani Državnega sveta z vložitvijo zahtev oziroma pobud za referendum skorajda že praksa stalnica.

To, kar se je dogajalo v naši mali dvemilijonski državi Slovenk in Slovencev v zadnjih nekaj letih ali pa če hočete v vseh letih po osamosvojitvi pa do danes, ko je bilo vloženih že preko sto referendumskih zahtev ali pobud, je po našem prepričanju že daleč od normalnega. Tudi prikaz ureditve v drugih državah pokaže, da je Slovenija več ali manj unikum na tem področju, saj imamo glede predlagateljev referenduma največ možnosti in nimamo nobenih vsebinskih omejitev odločanja.

Naj zaključim stališče. Kot smo v DeSUS že nakazali, se zavzemamo za spremembo referendumskega instituta in predlagane rešitve so za nas sprejemljive, saj menimo, da s tem dajemo zakonodajnemu referendumu ustrezno legitimnost in svoje mesto v demokratični ureditvi zakonodajne veje oblasti. Hvala.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala tudi vam.

Mag. Matej Tonin bo predstavil stališče Poslanske skupine Nove Slovenije.

MAG. MATEJ TONIN (PS NSI): Drage kolegice in kolegi, lepo pozdravljeni!

Sedanja referendumska ureditev zagotovo ni dobra. Vrsto let se je zlorabljal za taktične blokade. Naj navedem zgolj dejstva; v vseh teh letih samostojne Slovenije je bilo vloženih 80 pobud za referendum, dejansko je bilo realiziranih samo 19, ker zgovorno govori o tem, da se je referendum prepogosto zlorabljal za taktične blokade, s čimer se je ustavljalo tako ali drugače zakonodajni proces, ustavljali so se zakoni in iskale so se drugačne rešitve. Kaj si mislijo ljudje o referendumih, zgovorno govori udeležba na referendumih. Na večini referendumov je bila udeležba – tam nekje okoli tretjina državljanov se je udeležila odločanja na referendumu. Zelo malo, res zelo malo, pa je bilo tistih referendumov, kjer je volilna udeležba presegala več kot polovico državljanov. Ko človek hodi po terenu, več ali manj sliši eno in isto. Ljudje si želijo, da v tej hiši odločamo in da odločitve ne prelagamo na ramena ljudi. Ljudje pa imajo na vsake štiri leta svoj referendum, na katerem lahko povedo, kaj si mislijo o našem delu.

Kaj pravzaprav pravi in kaj prinaša nov 40. člen? Prvič, referendum lahko zahteva samo še 40 tisoč volilnih upravičencev. Govori o tem, o katerih stvareh referenduma ne smemo razpisati. To je o zakonih o obrambi države in o odpravi nesreč, o davkih in o mednarodnih pogodbah ter o zakonih, ki odpravljajo protiustavne posledice. In zadnji del spremembe 90. člena govori o tem, da je referendum veljaven in da je zakon na referendumu padel, če mu nasprotuje 20 % vseh volilnih upravičencev in če teh 20 % volilnih upravičencev predstavlja več kot polovico tistih, ki so glasovali na referendumu.

Sedaj pa nekaj dejstev, ki so se često v zadnjih mesecih zlorabljala, ponavljala in govorilo se je marsikaj. Številni so govorili, da s temi spremembami referendum jemljemo ljudstvu. To je velika laž. Referendum dejansko jemljemo iz roke politike in ga dajemo izključno ljudstvu. Poslanci ne bomo mogli več zahtevati referenduma, zahtevalo ga bo lahko samo še 40 tisoč volilnih upravičencev. Torej, instituta referenduma ne ukinjamo, ne zmanjšujemo demokratičnih standardov in, še enkrat poudarjam, referendum dajemo izključno v roke ljudstva. Govorilo se je, da praktično prepovedujemo referendum. Ponovno nekaj dejstev. Ko govorimo o tem, da referendum ni mogoč o obrambi in odpravi nesreč, bom dal konkreten primer; če se na Gorenjskem zgodi naravna nesreča in če Državni zbor sprejme zakon, s katerim bi odpravljali in pomagali Gorenjski pri odpravi posledic naravne nesreče, referendum proti temu zakonu ne bi bil dovoljen. To pomeni, da nezadovoljni Ljubljancani ne bi mogli razpisati referenduma proti zakonu za pomoč Gorenjcem – primer dam. In govori o tem, da ta ureditev zagotavlja solidarnost. Prepoveduje referendum o davkih. Saj veste, da nihče ne mara davkov, vendar so nujno potrebni za zagotavljanje pokojnin, šolstva, zdravstva. Referendum tudi ni dovoljen o ratifikaciji mednarodnih pogodb. Če dam še en konkreten primer; če Državni zbor ratificira mednarodno pogodbo o pomoči Sircem, o tem ne bo smel biti referendum. In zdaj temeljna in bistvena stvar, da referendum o zakonih, ki odpravljajo protiustavnost, ne bo dovoljen. Pa bom dal zelo konkreten primer, da si boste lahko plastično te stvari predstavljali. Ustavno sodišče je reklo, da je poveličevanje totalitarnih režimov protiustavno. Če bi Državni zbor sprejel zakon, ki bi prepovedoval delovanje skrajnih skupin in njihovega organiziranja, bi lahko člani teh skrajnih skupin zahtevali referendum o prepovedi. Zdaj jim ta ureditev to onemogoča, kar se mi prav tako zdi v redu. Nekateri so to določbo razumeli tudi tako – in to je pomembno zlasti za Novo Slovenijo – da ta določba onemogoča oziroma prepoveduje referendum o bodočem družinskem zakoniku. V Novi Sloveniji tega zagotovo ne razumemo tako, ker Ustavno sodišče je enkrat že dovolilo referendum o družinskem zakoniku in ne vidimo nobenega

razloga, da ga ne bi tudi drugič, seveda pa se bo obrnil postopek. Sedaj so v civilni iniciativi ta referendum zahtevali in Državni zbor se je pritožil na Ustavno sodišče, zdaj bo pa obratno. Ga bo pa najverjetneje civilna zahtevala, Državni zbor ga ne bo hotel razpisati in se bo morala civilna iniciativa pritožiti na Ustavno sodišče. Še enkrat poudarjamo, v Novi Sloveniji ne vidimo nobenega razloga, da bi Ustavno sodišče drugič odločilo drugače, kot je prvič.

Glede kvoruma, o katerem je bilo veliko govora. Nekateri pravite, da je 20 % volilnih upravičencev previsoka številka, da nasprotujete posameznemu zakonu. Če se malo poigramo s številkami, nekje v Sloveniji je značilno v zadnjem obdobju 50 % volilna udeležba. 50 % ljudi pride na volitve in vsaj polovico morate zbrati, torej več kot 25 % vseh volilnih upravičencev, da v tem Državnem zboru lahko oblikujete vladno koalicijo. In če rečemo, da za nekim sprejetjem zakona stoji 25 % volilnih upravičencev, potem se nam zdi razumno ali pa solidna rešitev, da je potrebnih 20 % volilnih upravičencev, da ta zakon zrušimo. Zato smo ta zavrtnitveni kvorum podprli.

Naslednja dejstva, ki so bila v javnost tudi večkrat izpostavljena, da ni bilo usklajevanj s civilno družbo. To seveda ne drži. Spremembe smo usklajevali in jih delali več kot leto dni, torej časa je bilo več kot leto dni. V tem prostoru in v tej dvorani je bila javna predstavitev mnenj, kjer je vsakdo lahko predstavil svoja stališča in svoje mnenje. Seveda pa obstajajo žal nekatere civilno-družbene organizacije in interesne skupine, ki usklajevanje razumejo tako, da mora njihova beseda obveljati. Ker če njihova beseda ne obvelja, potem usklajevanja ni. To stvar definitivno zavračamo. Kdo tem spremembam najbolj nasprotuje? Najbolj nasprotujejo tisti, ki so referendum v vseh 20 letih ves čas zlorabljali za taktične blokade – to so zlasti sindikati, ki so s tem izboljševali svoja izhodišča, svoje pogajalske možnosti. Nasprotujejo pa tudi tisti posamezniki, ki si demokracijo razlagajo tako, da mora vedno obveljati njihova. Lahko rečem, da si v Novi Sloveniji višek demokracije ne predstavljamo tako, da manjšina vedno lahko blokira večino. To enostavno ne more vzdržati. Ti posamezniki, saj veste, nas zmerjajo preko e-mailov, preko pisem, kako smo takšni in drugačni, medtem pa priložnosti na glavni oddaji, kot so Odmevi, ne izkoristijo za to, da bi pojasnili svoja izhodišča, ampak se pritožujejo, kako nimajo medijskega prostora, čeprav so na samih Odmevih. Kdo najbolj podpira te spremembe? Verjemite mi, da spremembe najbolj podpira tista tiha večina državljanov, ki je sita političnih kupčkanj in nenehnih prerekanj.

Pritiski na Novo Slovenijo so bili v zadnjem obdobju siloviti. Številni so nas prepričevali, da moramo svoje stališče spremeniti, ampak v Novi Sloveniji beseda velja in tisto, kar smo obljubili pred meseci, bomo tudi držali. Zato v Novi Sloveniji ne spreminjamo stališč na podlagi tega, ali smo v koaliciji ali smo

v opoziciji, in to je tudi eden izmed razlogov, zakaj bomo danes te spremembe podprli.

PRESEDENIK JANKO VEBER: Hvala.

Sledi stališče Poslanske skupine Pozitivne Slovenije, ki ga bo predstavila gospa Maša Kociper.

MAŠA KOCIPER (PS PS): Spoštovani!

Že skoraj eno leto in že v četrtem poskusu razglabljam o spremembi Ustave Republike Slovenije na področju referendumov. Trije poskusi so se zgodili že v času pred našim mandatom in skoraj vedno sta strokovna skupina in Ustavna komisija prišli do nekih zaključkov, a rešitev je bila tik pred koncem nesprejeta zaradi političnih kupčkanj ali političnih nasprotovanj. Pri tem se praktično vsa strokovna javnost in tudi večina ljudi, ki spremljajo to področje, strinja, da je referendumska ureditev v naši ustavi neprimerna, zasnovana je preširoko, omogoča zelo široka tolmačenja in kot velikokrat radi rečemo, tudi različna politična izsiljevanja. V preteklih ureditvah, v preteklih poskusih ureditve tega vprašanja je strokovna komisija prišla do številnih zaključkov, nekaterih boljših, nekaterih slabših, ampak povsod so razvijali zadevo bolje in bolje. Tudi tokrat lahko ugotovimo, da je vprašanje referendumov vezano na dve vprašanji. Vprašanje strokovne rešitve, ki sta jo strokovna skupina in nato Ustavna komisija ponudili tokrat in – kar nas najbolj muči v Pozitivni Sloveniji – primernost političnega trenutka za uveljavitev takšne spremembe.

Pa dovolite, da se najprej dotaknem prvega vprašanja – strokovne razprave in strokovne rešitve, ki so ponujene v zvezi s spremembo ustave. Prav pretekla dognanja in delo strokovnih skupin so pripeljala do tega, da je po mojem mnenju ta rešitev daleč najboljša od vseh dosedanjih in da po strokovni plati, zopet po mojem in našem skromnem mnenju, boljša skoraj ne more biti. V primeru predlagateljev referendumov nova rešitev omejuje politiko in referendum daje povsem v roke državljanom. Samo 40 tisoč volivcev lahko predlaga spremembo referendumske ureditve. V drugem delu, to je pri izjemah, nova predlagana rešitev omejuje odločanje Ustavnega sodišča in ga dela bolj predvidljivega. Že po sedanjih ureditvah tako kot v vseh državah po svetu je imelo Ustavno sodišče določene pristojnosti v zvezi z odločanjem o tem, kateri zakoni lahko gredo na referendum. Pri tem je sodišče odločalo drugače. V zadnjem času smo bili priča nekaterim odločitvam, s katerimi se mnogi ne strinjamo. Ureditev, kot jo predlaga novi zakon, je zato bolj dorečena in omejuje tudi Ustavno sodišče in daje ljudem in tudi predlagateljem več možnosti, da že vnaprej predvidijo, o katerih zakonih je referendum možen in o katerih ne. In če sem že prej povedala, da naravne nesreče večinoma niso sporne, večinoma niso sporne tudi mednarodne ratificirane pogodbe, zlasti če to ne pomeni, da referendum ni možen o

pomembnih mednarodnih dogovorih, kot so o vključitvi ali izključitvi iz Evropske unije in podobno, potem se, kot povedano v poročilu Ustavne komisije, zaplete samo pri dveh stvareh. To je pri tem, ali je dikcija novega zakona preširoka, ko govori, da referendum ni mogoč tudi o drugih dajatvah, in pri tem, ali je dikcija preširoka, ko govori o tem, da referendum ni mogoč samo glede zakonov, ki odpravljajo na Ustavnem sodišču ugotovljeno protiuustavnost. Na večino teh dilem sem poskušala odgovoriti že v poročilu Ustavne komisije in to zato, da bi vedeli, da sta se Ustavna komisija in strokovna komisija s temi vprašanji poglobljeno ukvarjali in na njih odgovorili. Se pravi, ti odgovori niso stališče ali mišljenje ene od poslanskih skupin, ampak plod temeljite razprave in premisleka največjih pravnih strokovnjakov. In ti strokovnjaki trdijo, da v ustavi ni mogoče do zadnje podrobnosti in povsem natančno določiti prav vsega, konkretno "drugih dajatev" na ustavni ravni, v ustavnem besedilu ni mogoče ustrezno opredeliti. Ustava kot taka takšnih podrobnih besedil niti ne dopušča. Na tem področju in na področju uresničevanja človekovih pravic oziroma protiuustavnosti ugotovljenih na Ustavnem sodišču, zato ostaja pravica Ustavnega sodišča, da skozi svojo prakso tolmači in vedno bolj razumljivo ljudem, državljanom in pobudnikom referendumov dopove, kje so referendumu možni, kje so za državo vzdržni in kje referendumsko odločanje ni možno.

Tretja dilema je dilema glede tega, kdo lahko odloča na referendumih in kakšna večina mora odločati, da je odločitev sprejeta. Tukaj je naša poslanska skupina, in tudi Ustavna komisija, prisluhnila očitkom nekaterih strank, recimo Nove Slovenije, da ni dopustno, da že neudeležba na referendumu lahko odloči o tem, ali bo nek zakon obstal ali padel. Zato je bila na koncu predlagana ta rešitev zavrnitvenega referendumov, kjer je aktivnost in ne pasivnost tista, ki odloči, ali zakon, ki ga je sprejel Državni zbor, pade ali obstane.

Neposredna demokracija s pasivnostjo, na kar opozarja dr. Ciril Ribičič, ni prava neposredna demokracija. Tisti, ki želi odločati, naj bo aktiven, naj se udeleži, naj bo aktiven v civilni družbi, naj kandidira na volitvah, naj kandidira za poslanca, naj hodi na volitve, naj hodi na referendume, naj odloča aktivno. To omogoča in določa ta nova ureditev, pri čemer je pač določen nek prag. Vsaj 20 % volivcev mora glasovati na referendumu, da je odločitev sprejeta in zakon recimo zavrnjen. Menimo, da je tak prag ustrezen, celo naj povem še enkrat. Ob zadnjem odločanju na Ustavni komisiji so strokovnjaki strokovne skupine, in to lahko potrditvijo vsi člani Ustavne komisije, z nezadovoljstvom sprejeli nižanje tega praga na 20 %. Prag, ki so ga predlagali oni, 25 %, je najnižji v Evropski uniji, nobena država nima tega praga določenega nižje. Mi smo v Ustavni komisiji zaradi tega, ker so bila ta nasprotovanja

izražena v vseh poslanskih skupinah – ne nasprotovanja, ampak pomisleki –, ali gre morda glede na sedanjo ureditev za previsok prag, ta prag znižali še za 5 % in se sedaj nahaja na 20 %.

Rada bi poudarila za vse, ki nas poslušajo, da imamo v Sloveniji, tako kot je bilo že rečeno, številne oblike neposredne demokracije, ki se lahko uveljavljajo pred odločanjem v Državnem zboru. Tudi ljudsko iniciativo imamo, občne zборе. Vse to so možnosti ljudi, da odločajo, preden se opravi zakonodajni postopek. V tem smislu se je tudi nova vlada zavezala, da bo poseben pomen posvetila resoluciji o normativni dejavnosti, ki zahteva posebne postopke, v katerih civilna družba in ostali državljani lahko sodelujejo pri pripravi zakonodaje. Ko pa je potem zakonodaja v nekem trenutku pripravljena, posredovana na vlado, v Državni zbor, ko se opravi zakonodajni postopek, ki ima tri branja, ki ima možnost javnih predstavitev in vse ostalo, kar spada v nek normalni zakonodajni postopek, in ko tak zakon potrdi večina poslancev Državnega zbora, potem pa mora neka ustrezna večina odločiti o tem, da tak zakon pade. Samo to daje večjo legitimnost referendumu in onemogoča zlorabe. In takšna večina je sedaj 20 %.

Naj odgovorim še na enega od pomislekov, ki jih zadnje dni pošilja civilna družba. Zelo jih moti, da v novem predlogu zakona ni več omenjeno, da je referendum zavezujoč. Tudi na to je odgovoril gospod Igor Kaučič, priznani ustavni pravnik, v imenu strokovne komisije, ki so jo sestavljali najbolj eminentni pravniki na tem področju. Ta določba je izpadla zato, ker imamo sedaj drugo obliko referendumu – to je zavrnitveni referendum. Če ljudje na referendumu zakon zavrnejo, potem zakona ni več in je zakonodajni postopek končan. Nihče več ne rabi zavezovati Državnega zbora, kajti zakonodajni postopek je končan. Če do zavrnitve ne pride, pa pomeni, da je zakon takšen, kot ga je sprejel Državni zbor, gre v podpis predsedniku republike in nato v razglasitev. Seveda pa je možno pri nadaljnji prilagoditvi Zakona o referendumu in o ljudski iniciativi, ki ga bo tako ali tako treba prilagoditi, v tem zakonu pustiti določbo, ki je v njem zdaj, da eno leto zakonodajalec o tej vsebini ne more predlagati novega zakona. To je še vse stvar debate, ki sledi, ki jo treba premisliti v smislu skladnosti zakonodaje in pripraviti ustrezno rešitev.

Zaključujem z mislijo o politični primernosti trenutka. Trenutek je nadvse neprimeren, bolj neprimeren resnično ne bi mogel biti. A za nas v Pozitivni Sloveniji je bilo ključno tudi to, da fiskalno pravilo ni tisto, ki omejuje odločanje o vseh fiskalnih pravilih, ampak da je referendumska ureditev tista, ki pove in natančno določi, kdaj je odločanje na referendumu možno in kdaj ne. Zato je zdaj v tej novi situaciji bilo za nas posebej pomembno, da danes na isti seji odločamo tudi o tem vprašanju

in to zadevo bolj jasno določimo s spremembo referendumske ureditve.

Ljudje v naši državi so danes zrevoltirani in jezni zaradi številnih razlogov. Nekateri se tičejo nas neposredno, govorim o politikih, nekateri ne, nekateri zadevajo slabo gospodarsko situacijo, pomisleke o delovanju pravne države, slabo finančno stanje posameznikov in še bi lahko naštevala. A zelo slabo bi bilo, če bi zato, ker je situacija slaba, nasprotovali dobrim rešitvam, rešitvam, ki lahko situacijo izboljšajo. Ni vse, kar sprejema politika, slabo, ni vse, kar sprejemamo v tej državi, slabo, in ni prav, da so ljudje kar a priori proti. Nekateri, ki še zdaj pošiljajo pisma nasprotovanja na naše elektronske naslove, še zdaj niso seznanjeni z zadnjo verzijo besedila in še vedno mislijo, da so prepovedani referendumu o vseh zakonih, ki imajo finančne posledice. Ne, treba se je podučiti in tudi mi, politiki, moramo znova in znova ponavljati, da je ta ureditev boljša, bolj pregledna in bolj demokratična. Popolnoma nobenih pomislekov več glede strokovnosti tega predloga ne sme obstajati. Predlog je strokoven in dorečen in v Pozitivni Sloveniji ga bomo, glede na vse povedano, danes tudi podprli.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala za vaše stališče.

Stališče Poslanske skupine Slovenske demokratske stranke bo predstavil gospod Jože Tanko.

JOŽE TANKO (PS SDS): Hvala lepa za besedo.

V naši poslanski skupini pozdravljamo včerajšnji dogovor političnih strank. Gre za pomemben dogovor, ki bo vladi Alenke Bratušek omogočil, da bo kot prva vlada dejansko vladala in da bo imela v rokah mnogo močnejše instrumente kot katerakoli vlada pred njo, s tem pa seveda tudi odgovornost. Zavedamo se tudi pomena današnjih odločitev, kajti z uveljavitvijo tako fiskalnega pravila kot referendumske ureditve, se bo mnogo lažje usmerilo državo na zdravo pot razvoja, na pot, ki bo omogočala vladam, da na vzdržen način omogočajo družbeni razvoj, ne pa da bi po nepotrebnem določene stvari bremenile prihodnje rodove in postavljale pod vprašaj zdrave temelje uspešne države, kar je pravzaprav predpogoj, da je država pravna, pravična in do primerne ravni tudi socialna. Slovenska demokratska stranka v času, ko je bila največja vladna stranka, in zdaj, ko je največja opozicijska stranka, ohranja do obeh norm enak odnos, enako pozitiven odnos, in to tako do fiskalnega pravila kot do referendumskih sprememb – podpiramo oboje. Ne predstavljamo si, da bi še naprej izgubljali čas pri izboljšavah ustave in se ob tem zavedali, da v nasprotnem primeru samo izgubljamo kot država, kajti s tem si avtomatično dvigujemo stroške, dodatno pa po nepotrebnem krnimo mednarodni ugled našemu gospodarstvu, našim blagovnim znamkam in pa predvsem tistim gospodarskim družbam, ki se šele prebijajo na

zahtevne trge. Že do sedaj smo to odlašanje in izmikanje drago preplačali.

Pred nami so do konca naslednjega tedna tri pomembne odločitve. Danes imamo dvotretjinsko odločanje o tej ustavni spremembi, potem v tednu, ki sledi, se moramo na nek način samoomejiti, da ne bomo poslanci, trideset poslancev, vložili zahteve za referendum glede te ustavne spremembe in potem, če bo to izpolnjeno, tudi v soboto najbrž, ko se iztečejo roki, dati glas za sprejem odloka oziroma obeh odlokov. Upam, da bodo včerajšnji dogovori predsednikov strank in vodij poslanskih skupin držali, da bodo držali tudi v tistih strankah, ki so imele do sedaj pomisleke, predvsem pri stranki predsednice Vlade Alenke Bratušek, in od njih pričakujemo, da bodo, tako kot rečemo v žargonu, mož beseda.

Predlog za spremembo referendumskih določb, kot sem že dejal, v naši poslanski skupini podpiramo. V pogajanjih za oblikovanje predloženega besedila smo veliko popustili, tudi na osnovi večkratnih razprav na organih stranke. Odločitev za ta kompromis ni bila lahka, vendar smo mnenja, da brez teh sprememb nobena vlada nima dovolj dobrih varovalk za načrtovanje in izvajanje predvsem proračunskih in nekaterih drugih politik države. Navsezadnje smo decembra lani videli, kaj se lahko zgodi, če koga v zanosu potegne euforia in občutek, da je vsemogočen. Tedaj so sindikati javnega sektorja ponosno vložili zahtevo za referendum na Zakon o izvrševanju proračunov, s katero so vsaj začasno želeli zaustaviti izvrševanje proračunov za letos in za prihodnje leto. S tem bi sprožili postopek začasnega financiranja. Takoj se je pokazalo, da bi bile posledice te nepremišljene poteze sindikatov prehude, predvsem za javni sektor, in da bi te posledice zelo težko prinesli na Janševo vlado, čeprav je niso imeli radi. Zelo težko se je bilo ob tem znebiti občutka, da ni šlo za nagajanje Janševi vladi in da tisto ni bil del scenarija rušenja Janševe vlade, ki se je tedaj sicer klavrnno končal. Na srečo se ta blokada ni tako izšla, kot so načrtovali sindikati, posledice so bile minimalne, pa še tiste so letele bolj na tedanjo vlado kot na povzročitelja tega, ki se je potem kar nekako potuhnil.

Kot sem že dejal, smo znotraj SDS večkrat opravili obširno razpravo v vseh fazah te referendumске spremembe, tako glede omejitev, ki jih prinaša, kakor tudi glede ugotavljanja izida referenduma. Bilo je veliko argumentiranih pomislov in tudi veliko slabih občutkov zaradi zlorabe oziroma izigravanja referendumске volje volivcev, predvsem pri implementaciji volilnega sistema v ustavo. Rešitev, ki se je nekoč zapisala v ustavo, je bila namreč povsem v nasprotju z večinsko voljo volivcev, tako da se tedaj v ustavo ni zapisal večinski dvokrožni volilni sistem, zaradi česar zdaj vsak okraj nima svojega poslanca in zaradi česar je z zlato olimpijsko medaljo nagrajen nekdo, ki se je uvrstil na 3., 4., 5. mesto, tisti, ki

pa je dejansko zmagal, pa je lahko ostal brez nje. Takrat se je takšna anomalija zgodila.

Kar pa zadeva konkretne spremembe 90., 97. in 99. člena Ustave pa naslednje. V prvem odstavku se črta 30 poslancev – moram reči, da to ni bila za našo stranko in poslansko skupino enostavna odločitev, kajti s tem se pravzaprav eliminira možnost parlamentarne manjšine, ki se z rešitvijo ne strinja in nima več možnosti, da bi recimo o določeni rešitvi, ureditvi zakonu, ki se sprejme, zahtevala referendum. Vendar je bil to del kompromisa, na katerega je naša stranka in poslanska skupina pristala. Za nas sicer ni bilo sporno črtanje Državnega sveta, kot tistega, ki lahko zahteva referendum, kajti tako imenovani zgornji dom parlamenta ima v postopku možnost zaustavitve oziroma izglasovanja veta na zakon. Mislimo, da je takšna pravica, ki jo ima, dovolj in ne potrebuje še nadgradnje z referendumom. Kar zadeva drugi odstavek, ki je nekoliko obširnejši, pa imamo nekatere pomisleke, ki se jih v postopku pravzaprav ni dalo popolnoma zbistriti, izčistiti. Gre predvsem za to, da se je v ustavno rešitev ponovno zapisalo človekove pravice in temeljne svoboščine. Prav to poglavje je najboljše poglavje, mislim, da ima preko 40 členov Ustave in ena politična skupina je vztrajala, da se to zapiše v ustavo kot pogoj, da sodeluje pri spremembi te ureditve. Tu smo imeli pomisleke in tudi zdaj mislimo, da gre za podvajanje neke ureditve. Tu bi rad opozoril še na to, da je možna zloraba predlagateljev oziroma zakonodajalca, ki lahko v sklopu sanacije protiučustavnosti s področja človekovih pravic ali kakšnih drugih rešitev, zlorabi to z zakonom, kjer bo sanacija te protiučustavnosti manjši del predlaganega zakona, večji del pa bodo predstavljale morda tudi rešitve, s katerimi se mnogi ne bi strinjali. Glede na to, da so zdaj to samo državljani, bi v tem postopku s to ureditvijo lahko onemogočili njihovo iniciativo. Mi vemo, da v praksi zakoni niso nikoli čisti, nikoli nimamo samo implementacije evropskih direktiv ali drugih zadev, nikoli nimamo samo odprave protiučustavnosti, ampak običajno se s tem, ko se predlaga v postopek nek zakon, urejajo še nekatere druge tekoče zadeve. Moram reči, da smo na Ustavni komisiji glede te ureditve izrazili hude pomisleke, interpretacija ustavnih pravnikov je bila nekoliko drugačna, kajti tam pri presoji naj bi prišlo do tehtanja teh pravic. Kljub vsemu pa mislimo, da v primeru, ko bi se urejalo oziroma z zakoni odpravljalo protiučustavnost, bi moral biti ta zakon čist, to se pravi, da bi moral odpraviti samo protiučustavnost in ne kakšne druge morebitne sporne zadeve. Moram reči, da take zlorabe te ustavne ureditve, ki je sedaj pred nami, ne bi podprli in upamo, da se bodo tisti, ki bodo predlagali zakone ali pa jih bomo sprejemali ali jih bodo kasneje sprejemali, zavedali teh posledic tega člena oziroma te alineje.

O tem, kar zadeva določbo glede drugih obveznih dajatev, smo imeli tudi

pomislike. Tukaj mislim, da najbrž do kakšnih hujših zlorab tega ne bi prišlo, kajti ravno vse se na to obvezno dajatev najbrž ne da obesiti. Mislim, da bo ključen poudarek predvsem na tem, da se tu izvzamejo predvsem davki, carine in tisto, kar zajema Zakon o izvrševanju proračuna. Moram reči, da je bila pri nas tudi velika diskusija glede kvoruma; najprej, ker se nam je takrat ta kompromisni predlog, ta kvorum zapisan v prvotno besedilo, zdel previsok in pa kasneje, ko je Ustavna komisija oblikovala to zavrnitveno določbo, smo imeli pomisleke glede rešitve tega 25 % kvoruma za zavrnitev zakona. Pozdravljam, da je bila potem na Ustavni komisiji sprejeta naša pobuda, da se kvorum zniža na 20 %. Mislim, da to ne bi smela biti pri resnih zahtevah za referendum, previsoka ovira, da tega ne bi dosegli.

Na koncu bi še poudaril, da sta tako fiskalno pravilo kot referendumska ureditev neke vrste dvojček, ker se pri fiskalnem pravilu postavi pravilo, v katero smer se morajo gibati načrtovanja v javnih financah, z referendumom pa so določene izjeme, pri katerih javno oziroma splošno odločanje, referendumsko odločanje o določenih zadevah ni možno. Sprejem samo referendumske ureditve bi bil nekorekten, kajti fiskalno pravilo je tisto, ki najprej zaveže vlado, vsakokratno vlado, v katero smer lahko pripravi, načrtuje proračun oziroma javne finance, medtem ko referendum omejuje državljane, da ne bi ravno o čemerkoli odločali na referendumu. In mislim, da je pri obeh rešitvah dosežen primeren kompromis. Naša poslanska skupina bo predlog spremembe ustave podprla. Hvala lepa.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala tudi vam za podano stališče.

Dr. Ljubica Jelušič bo predstavila stališče Poslanske skupine Socialnih demokratov.

DR. LJUBICA JELUŠIČ (PS SD): Najlepša hvala za besedo, spoštovani predsednik. Cenjene kolegice in kolegi!

V Poslanski skupini Socialnih demokratov ter v naši stranki v celoti smo k spreminjanju Ustave v 90., 97. in 99. členu, ki zadevajo ureditev glede zakonodajnega referenduma, pristopili predvsem iz dveh ključnih razlogov. Najprej, dolga leta smo ugotavljali, da se je zakonodajni referendum sprevrgel v obliko političnega obračunavanja zaradi večinskega preglasovanja v Državnem zboru. Sile, ki niso uspele zavreti kakšnega zakona v obravnavi v Državnem zboru, so to storile potem s pomočjo 30 poslanskih glasov, medijsko kampanjo in potem referendumom. Ocenili smo, da mora pobuda za zakonodajni referendum ostati v rokah državljanov, ostale politične sile, zlasti parlamentarne stranke, in Državni svet pa se morajo za svoj prav boriti v okviru demokratičnih načel delovanja Državnega zbora

oziroma parlamenta, če zraven potem prištetjemo tudi Državni svet. S predlogom spremembe 90. člena Ustave, ki pravi, da Državni zbor razpiše referendum o uveljavitvi zakona, če to zahteva najmanj 40 tisoč volivcev – in ne več na pobudo 30 poslancev ali Državnega sveta –, je to naše prepričanje uveljavljeno. Drugič, iz zgodovine zakonodajnih referendumov nas posebej opominjajo tisti, ki so bili usmerjeni proti zakonsko in ustavno urejenim pravicam manjšin, torej proti temeljnim človekovim pravicam in svoboščinam. Socialni demokrati smo zato v postopku spreminjanja Ustave vztrajali – in upam, da tudi uspeli pri tem –, da drugi odstavek spremenjenega 90. člena prepoveduje razpis referenduma o zakonih, ki odpravljajo protustavnost na področju človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Podpiramo tudi druge rešitve, ki odpravljajo dve desetletji dvomov o tem, katere zakone mora Ustavno sodišče zaščititi pred referendumi in kateri zakoni so lahko predmet državljskega odločanja na referendumih. Namreč, člani strokovne skupine, ki je za Ustavno komisijo pripravila strokovne podlage za spremembo 90. člena Ustave, so nas opozorili, da je dosedanj 90. člen Ustave ostal nedorečen glede tega, kateri referendumi so dopustni, že pri pisanju ustave in da so se pisci takratne ustave, torej naše ustave, takrat tega zavedali. Zato so presojo o tem, kateri zakon lahko gre ali pa ne na referendum, prepustili Ustavnemu sodišču. Z leti se je oblikovala posebna praksa presoj Ustavnega sodišča, ki je bila zlasti ob zakonih s finančnimi posledicami precej nedosledna. Omogočila je na primer referendum o pokojninski reformi leta 2011, pa čeprav je takratna reforma pomenila bistven dokaz slovenske reformne naravnosti tudi za svetovne finančne trge. Od takrat dalje, torej po padcu takratne pokojninske reforme, so se, kot se spomnimo, začele radikalno nižati bonitetne ocene Slovenije. Ta praksa Ustavnega sodišča je po drugi strani onemogočila referenduma o zakonih o Slovenskem državnem holdingu ter o slabi banki, ki oba zadevata finančna vprašanja, ki jih je mogoče nasloviti na različne načine. Zato menimo, da je prav, da ustava daje trdnejša sidra Ustavnemu sodišču glede tega, kako se odločati o dopustnosti zakonodajnega referenduma. Zato je tudi prav, da referenduma ne bi bilo mogoče razpisati o nujnih ukrepih za zagotovitev obrambe države, varnosti ali odprave posledic naravnih nesreč, potem o zakonih o ratifikaciji mednarodnih pogodb, če te ne zadevajo prenosa suverenosti države. Menimo tudi, da mora Ustavno sodišče pri svojih presojah v prihodnje upoštevati, da ne bi bil možen referendum o zakonu o izvrševanju proračuna ter zakonih, ki urejajo davke, carine in druge obvezne dajatve.

V četrtem odstavku 1. člena se uvaja danes večkrat omenjena določba o tem, da je zakon na referendumu zavrtnjen, če proti njemu glasuje najmanj petina vseh volivcev. Na Ustavni

komisiji smo imeli pred seboj presojo, ali ta kvorum postaviti višje. Mednarodno primerljivo bi namreč bilo treba določiti vsaj eno tretjino. Strokovna komisija, ki je te podatke iz drugih držav poznala zelo dobro, je menila, da bi bilo dobro znižati to mednarodno primerljivo številko, torej kvorum pri eni tretjini na eno četrtno, torej na 25 %. Poslanci smo potem sklenili kompromis in znižali to na eno petino. Tudi s tem smo, tako kot pri prvem odstavku 1. člena Ustavnega zakona, o katerem govorimo danes, tudi v tem primeru dopustili več možnosti državljanom in državljanke, da z nekim svojim aktivnim delovanjem na referendumih izkažejo svojo voljo.

Predlagane spremembe Ustave v 90., 97. in 99. členu bomo Socialni demokrati podprli. Ob zaključku pa velja povedati še sledeče: najboljša ustavna ureditev referendum je tista, ki v praksi ne potrebuje njegove uporabe. To pa pomeni, da se moramo mi vsi skupaj truditi, da bomo sprejemali takšne odločitve, takšne zakone, ki so usklajeni in uživajo čim širšo podporo, in to podporo ne le politike, temveč tudi stroke in celotne zainteresirane javnosti. Bolj kot bomo uspešni pri tem, manj bo vprašanje referendumske ureditve v središču pozornosti. Hvala za pozornost.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala tudi vam za prestavljeno poročilo.

Mag. Katarina Hočevar bo predstavila stališče Poslanske skupine Državljsanske liste.

MAG. KATARINA HOČEVAR (PS DL): Hvala za besedo. Lepo pozdravljeni tudi z moje strani!

Res je, slabih deset mesecev mineva, odkar nas je 50 poslancev vložilo pobudo za spremembo 90., 97. in 99. člena Ustave. Veseli me, da smo uspeli v tako veliki meri doseči poenotenje politike. In pa po drugi strani, me veseli, da smo ustrezno odgovorili tudi na opozorila stroke, ki je praktično od sprejetja ustave opozarjala na to, da je ureditev zakonodajnega referendum v Sloveniji pomanjkljiva oziroma neustrezna. Prof. Kaučič, član strokovne komisije, je že več let opozarjal, da imamo v Sloveniji unikatni referendumski model. Imeli smo oziroma še imamo največje število kvalificiranih predlagateljev, praktično nobenih omejitev po vsebini, določen ni bil kvorum in imeli smo tudi enoletni suspenzivni rok na odločitev. Vsi ti razlogi so nas vodili, da smo želeli s pobudo, ki je bila vložena septembra, na te izzive odgovoriti. V javnosti je bilo večkrat – se mi zdi, da krivično –, zaznati kritiko, da je v Sloveniji premalo vzvodov za izvajanje neposredne demokracije. Danes smo že slišali, da imamo kar deset oblik različnih referendumov, vendar dejstvo pa je, da se je zakonodajni največkrat uporabil prav iz razlogov, ki sem jih naštel uvodoma, druge oblike pa se izkoriščajo zelo omejeno. Zavedati se moramo, da je eden najšibkejših členov neposredne

demokracije prav informiranost volivcev. Zaradi pomanjkljive informiranosti prihaja do zavajanja volilne baze, prihaja do tako imenovane instrumentalizacije volivcev in naloga ustavodajalca je, da to omeji oziroma prepreči. Prav v to smer gredo predlagane spremembe. Presenečena sem, da del javnosti še vedno govori o tem, da ubijamo demokracijo, če pa zakonodajni referendum dajemo v roke prav volivcem. Kot je bilo danes že večkrat povedano, referendum ne bo več moglo predlagati trideset poslancev niti Državni svet, ki je imel sedaj ravno tako to možnost. In ko govorimo o tej spremembi, kot sem dejala, dejansko lahko govorimo o konsenzu politike in stroke. Politične stranke smo praktično prisluhnile vsem predlogom in dopolnitvam strokovne skupine, ki je bila imenovana v okviru Ustavne komisije. V prvi fazi je bil predlagan kvorum udeležbe, strokovnjaki so predlagali kvorum zavrnitve, vendar oba zasledujeta isti cilj – cilj je bil: doseči višji prag legitimnosti referendum. Tudi sama pozdravljam konsenz, ki je bil dosežen na zadnji seji Ustavne komisije, sicer so, kot je bilo že rečeno, strokovnjaki temu nasprotovali, vendar smo politiki prisluhnili iniciativam javnosti, ki je govorila o pretiranem kvorumu in sedaj določamo, da za zakonodajni referendum velja, da bo zavrnjen, če proti njemu glasuje večina volivcev, ki so veljavno glasovali, vendar pod pogojem, da se proti zakonu izglasi oziroma opredeli najmanj petina volivcev. Ta kvorum je med najmanjšimi v Evropi, kot so poudarili že moji predhodniki. Vsebinsko druga najpomembnejša sprememba se nanaša na določitev, o katerih zakonih referendum ni dopustno razpisati. Naj poudarim, da je podobno določbo, sicer manj natančno določeno, urejal že 10. člen Zakona o referendumu in o ljudski iniciativi, ki ga je Ustavno sodišče razveljavilo ravno iz razloga, ker za to, kar je določal 10. člen, to se pravi vsebinske omejitve, ni bilo podlage v ustavi in s to ureditvijo, s tem prenosom na ustavni nivo rešujemo. Kot je bilo že večkrat povedano, dajemo samo dodatna sidra Ustavnemu sodišču za lažjo odločitev o presoji dopustnosti referendum.

Za konec bi dejala, da smo bili v Državljski listi pobudniki teh sprememb, vendar se zahvaljujem vsem tistim poslancem, poslanskim skupinam, parlamentarnim strankam, ki ste nam to besedilo pomagali oklestiti, zbrusiti in prilagoditi na način, da smo dosegli tako visok konsenz. Zahvaljujem se strokovni komisiji za vse predloge in pa za popravke, izboljšave. V Državljski listi smo prepričani, da bomo s tem besedilom, ki je v skupnem sodelovanju sedaj nastalo in ga dajemo v končno odločanje Državnemu zboru, da bomo s temi spremembami tudi v Sloveniji dobili zakonodajni referendum, ki bo resen institut predstavniške demokracije in hkrati izključno v rokah volivcev. Ta cilj smo imeli na začetku, ta cilj smo dosegli in iz tega razloga bomo tudi danes te spremembe podprli. Hvala.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala tudi vam. Gospod Mihael Prevc bo predstavil stališče Poslanske skupine Slovenske ljudske stranke. Izvolite.

MIHAEL PREVC (PS SLS): Hvala lepa za besedo, gospod predsednik. Spoštovane kolegice in kolegi!

Tudi ta danes že druga sprememba ustave ni na mizi od včeraj. Za nami je več faz postopkov, več kot leto dni razprav – od takrat, ko smo ugotovili, da ima obstoječa referendumsko zakonodaja pomanjkljivosti, do takrat, ko smo ugotovili, da nekateri te pomanjkljivosti zelo aktivno tudi izkoriščajo, tudi kot pogajalsko izhodišče za uveljavljanje svojega prav ali za doseganje svojih ciljev, ki so zelo ozke narave. Institutu referendumu moramo ravno zaradi teh preteklih dogajanj vrniti kredibilnost in veljavo. Uporabiti ga moramo kot vrhunec demokratičnega odločanja o temah, ki so resnično pomembne za večino državljanek in državljanov. Referendum ne more biti niti orodje za rušenje takšne ali drugačne politike, vlade, niti orodje za uveljavljanje ozkih, takšnih ali drugačnih interesov – zato spremembe! Prva je ta, da vzamemo referendum iz rok politike. Referendum ni njena domena. Če je referendum izražanje ljudske volje, potem naj imajo samo državljanke in državljan pravico, da ga tudi zahtevajo. In 40 tisoč overjenih podpisov je zadostna kritična masa, da se glede določene teme preveri ljudska volja. Druga bistvena sprememba je, da v ustavi opredelimo, katere so tiste teme, ki jim ni mesta na referendumu. Tukaj si ne izmišljujemo ničesar novega, predvsem glede finančnih zadev ima večina evropskih držav, tudi takšnih z večstoletno demokratično tradicijo, sprejete določene omejitve in o tem ne morejo odločati na referendumu. Zakaj? Ker so te zakonske spremembe ponavadi samo odraz ekonomske politike in finančnega stanja v državi. Ustavna ureditev zavezuje državo, da izpolnjuje obveznosti do državljanov v obliki socialne države, v obliki zagotavljanja zasluženih pokojnin, zagotavljanja določene ravni javnih storitev. Temu se mora prilagajati vsaka vlada in včasih so potrebni tudi nevhvaležni ukrepi, predvsem na področju financ. Če državljanji nismo zadovoljni z vodenjem ekonomske politike, če nismo zadovoljni s posameznimi ukrepi, potem moramo svojo nezaupnico izraziti na volitvah. Ne more pa biti orodje za izražanje nestrinjanja z ukrepi, ki so včasih žal neizbežni za vzdržnost finančnega sistema, ravno referendum, s katerim bi morebiti omejevali posamezne odločitve s področja javnih financ in zagotavljanja konkurenčnosti gospodarstva. Zato je ta omejitev referendumu za zakone s področja davkov, carin, obveznih dajatev in tako dalje tudi za nas v Slovenski ljudski stranki še kako smiselna, medtem ko omejitve v okviru zagotavljanja obrambe držav in pa človekovih pravic že tako obstajajo v naši ustavi in jih danes pravzaprav samo še

potrjujemo. Še tretja rešitev, ki jo v Slovenski ljudski stranki sicer še vedno podpiramo s stisnjenimi zobmi, a je vseeno veliko boljša, kot so bili prvotni predlogi v tem segmentu. Zahtevani kvorum, da lahko zakonsko rešitev zavrne petina vseh volivcev, rešitev v obliki koncepta zavrnitvenega referendumu je boljša kot splošni kvorum. Tako o zadevi odločajo tiste državljanke in državljanji, ki se udeležijo referendumu in ne tisti, ki ostanejo doma. Če ne bi sprejeli takšne rešitve, se bojim, da ne bi bil problem v izraženi ljudski volji, temveč v zagotavljanju udeležbe ali še huje, soočili bi se celo s pozivi, da se referendumskega odločanja ni treba udeležiti.

Pri rešitvi, ki smo jo uspeli izpogajati tekoma pogovorov v tem zadnjem letu, je usoda zakona v rokah tisti, ki zainteresirani za referendumsko tematiko. Res je, ena petina vseh volilnih upravičencev še vedno ni majhna števila. V Slovenski ljudski stranki si želimo, da bi bil ta kvorum še nekoliko manjši ali pa da ga niti ne bi bilo. Sedaj, ko so pogoji za razpis bolj zaostreni in ko referendum ne more več razpisati zgolj peščica ljudi, temveč bo to naredilo zgolj 40 tisoč državljanek in državljanov, bomo po mnenju Slovenske ljudske stranke na referendumih odločali le o stvareh, ki resnično zadevajo najširši krog celotne populacije in tako kvorum sploh ne bi bil več potreben.

Kot rečeno, v Slovenski ljudski stranki se zavedamo, da je določene spremembe treba sprejeti in v tej luči poskušamo delovati konstruktivno. Čeprav na začetku ni bilo razumevanja za naše pomisleke, pa smo ves čas težili vsaj h kompromisu in zgolj s šestimi poslanci smo ves čas opozarjali na nesmiselnost kvoruma v novi ureditvi. A tako, kot je ponavadi med dvema pogajalcema, se stališča zblížajo nekje na sredini. In ta kvorum 20 % vseh volivcev, ki morajo glasovati za zavrnitev zakona, je ta kompromis, navkljub temu, da nam še vedno ni všeč.

V Slovenski ljudski stranki bomo spremembo referendumsko zakonodaje podprli. Referendum je še vedno najvišji institut demokratične države in po rešitvi, ki jo sprejemamo danes, referendum še vedno ostaja močno orodje ljudstva. V pravi, razviti demokraciji se aktualne spremembe ljudske volje udejanjajo skozi volitve, referendumu pa ostajajo rezervirani za najpomembnejše teme, tiste, ki so ključnega pomena tako za moralni kot ekonomski razvoj države in družbe. In tega cilja s tem zakonom nikakor ne ogrožamo. Hvala.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala tudi vam.

Zaključili smo predstavitev stališč poslanskih skupin.

V nadaljevanju bo Državni zbor v okviru skupnega časa najprej opravil razpravo o 1., 2. in 3. členu I. razdelka in razpravo o II. razdelku, nato pa še razpravo o predlogu ustavnega zakona v celoti. Prehajamo na razpravo o členih

I. razdelka in o II. razdelku predloga ustavnega zakona.

Razpravo bo začela gospa Marjana Kotnik Poropat.

MARJANA KOTNIK POROPAT (PS DeSUS):

Hvala za besedo, gospod predsednik.

Danes sem v Državnem zboru že povedala, da v Poslanski skupini DeSUS podpiramo te ustavne spremembe in se strinjamo s ciljem ter namenom te spremembe. Ocenjujemo, da predlog, o katerem razpravljamo, predstavlja omejitev instituta zakonodajnega referenduma na način, da se bodo omejile zlorabe tega instituta. Večina državljanek in državljanov se namreč strinja z našim stališčem, da je to, kar se je dogajalo v naši državi v zadnjih nekaj letih, ko je bilo vloženih že preko 100 referendumskih zahtev ali pobud, že daleč od normalnega. Skupno imamo tudi stališče, da sedanji institut zakonodajnega referenduma ni ustrezno urejen in da sedanja ureditev omogoča zlorabo v politične namene. Še enkrat želim poudariti, da ne gre za omejevanje demokratičnosti ali pravice državljanov do referenduma, temveč gre za preprečevanje zlorab tega instituta s strani političnih strank. Referendum je namreč postal redno sredstvo za rušenje že sprejetih zakonov, s katerimi se določena politična opcija ni strinjala. Dejstvo je, da je naša država več ali manj nekaj posebnega na področju ureditve referenduma, saj imamo glede predlagateljev največ možnosti in nimamo nobenih vsebinskih omejitev odločanja. V Poslanski skupini DeSUS menimo, da dajemo s predlaganimi spremembami zakonodajnemu referendumu ustrezno legitimnost in svoje mesto v naši demokratični ureditvi zakonodajne veje oblasti. Še več, menim, da predlagane spremembe resnično dajejo referendum v roke tistim, ki so do njega najbolj upravičeni, to je 40 tisoč državljanek in državljanom, ter za tiste namene, ki so vitalni za funkcioniranje države ali pa bi kratili človekove pravice in temeljne svoboščine. Zato moramo onemogočiti zlorabo instituta referenduma, zagotoviti moramo višjo stopnjo resnosti pri uveljavljanju pobude o uvedbi referenduma, tako v DeSUS podpiramo dvig števila tistih, ki dajo pobudo oziroma podporo pobudi za uvedbo referenduma na 5 tisoč podpisov. In kar je tudi zelo pomembno, podpiramo dejstvo, da je treba podpise pobudnikov overiti na upravni enoti, ker se točno zabeležijo osebni podatki in overi podpis.

Torej še enkrat, v Poslanski skupini DeSUS bomo spremembe ustave podprli. Hvala lepa.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala tudi vam.

Mag. Majda Potrata bo naslednja razpravljavka, pripravi pa se gospa Janja Klasinc.

Izvolite.

MAG. MAJDA POTRATA (PS SD): Hvala za besedo, gospod predsednik.

Spremembo ustave, ki zadeva referendum, bom podprla, predvsem zaradi tega, ker vidim v njej uveljavitev večine strokovnih argumentov. Sama bi bila še neprimerno bolj zadovoljna, če bi tudi pri določitvi kvoruma bolj sledili predlogom stroke, pa je prevladala politična odločitev. Spomnim se namreč tudi razprav o tem, kolikšen naj bi bil kvorum takrat pred plebiscitom, pa je potem ljudstvo samo izrazilo zelo visoko udeležbo in s tem dalo večjo pomembnost odločitvi, ki je bila tedaj sprejeta.

Socialni demokrati smo v volilnih nastopih in v volilnem programu pred izrednimi predčasnimi volitvami napovedovali svojo zahtevo po spremembi referendumske zakonodaje. Ko je novi sklic, to je ta naš sklic Državnega zbora, odločal o tem, katera ustavna vprašanja naj bi bila predmet presoje, je Poslanska skupina Socialnih demokratov na prvo mesto postavila prav vprašanje sprememb referendumske ureditve in zapisala: "V naši poslanski skupini se zavzemamo za takšno ustavno ureditev tega vprašanja, ki bi na razumem način omejila množično vlaganje referendumskih zahtev, kar v zadnjih letih povzroča veliko različnih negativnih posledic za našo družbo in državo." Torej, nismo spreminjali stališča glede na svoj status koalicijske ali opozicijske stranke. Če gledamo s pravnega vidika in stroke, potem bi opozorila – hvala lepa tistemu, ki mi je poslal gumico – na to, da referendum kot obliko neposrednega odločanja volivk in volivcev lahko opredelimo z dveh vidikov. Prvič; s pravnega, kar pomeni pravico vseh volilnih upravičencev, da s splošnim glasovanjem odločijo o posameznem aktu predstavniškega telesa. In drugič; z vidika delovanja državne oblasti, kar pa pomeni način participacije ljudstva pri sprejemanju najpomembnejših pravnih in političnih odločitev, ki so sicer v pristojnosti predstavniškega telesa, v tem primeru Državnega zbora. Zato štejem referendum za eno od oblik neposredne demokracije oziroma neposrednega odločanja državljanek in državljanov. Vendar, referendum kot način odločanja, nima a priori monopola nad demokratičnim odločanjem. Upoštevati je treba vse prednosti, ki jih omogoča pri demokratičnem odločanju, vendar tudi omejitve, ki jih objektivno vsebuje ali iz njega izhajajo. Sedaj navajam dobesečno: "Če naj bo referendum učinkovita oblika neposredne demokracije, ga je treba uporabljati le izjemoma za najpomembnejša politična vprašanja, ni pa primeren za odločanje o zelo zahtevnih strokovnih in zapletenih vprašanjih, zlasti če o njih ni mogoče oblikovati preglednih in vsem razumljivih alternativnih rešitev." Konec navedka. Navajala sem po raziskovalnem projektu Pravna ureditev referenduma in ljudske iniciative, ki je nastal leta 2000, se pravi, bistveno prej, preden smo bili pred izbruhom številnih referendumov. Dotlej sta

bila opravljena na državni ravni samo dva. Torej, mogoče je trditi, da z vidika evropskih demokratičnih izročil obstajajo sprejemljivi razlogi za spreminjanje referendumске ureditve. Spremembe smejo dostopnost referendum omejit, ne smejo pa prepričati ljudstvu, da ne bi mogli zavrniti v Državnem zboru sprejetih zakonov. To s to spremembo tudi uresničujemo. Po drugi strani pa zakonov, ki jih je sprejela v Državnem zboru predpisana večina, ne more izničiti peščica, manjšina vseh volivcev. Zato se to vprašanje ureja s kvorumom in zato je tudi pomembno, da se politika, v tem primeru politična manjšina, samoomeji.

Če sem se prej sklicevala na dosedanjo referendumsko prakso, naj povem, da je bilo na državni ravni doslej izpeljanih devetnajst referendumov, od tega petnajst zakonodajnih, torej naknadnih zakonodajnih. Če bi pogledali, v katerih letih je bila koncentracija referendumov najvišja, potem je tako zagotovo leto 2003, ko je bilo izpeljanih kar pet referendumov in sedem referendumov je bilo v letih 2010 do marca 2012. Če bi gledali, kolikšna je bila udeležba na referendumih, sta po udeležbi izstopala zagotovo referendum o EU in referendum o Natu, da rečem na kratko. Tedaj je bila čez 60 %. Imamo pa v registru referendumov tudi dva, ki sta bila pod 20 % udeležbo. Zagotovo izstopa resda posvetovalni referendum o pokrajinah z nekaj manj kot 11 % udeležbo, naknadni zakonodajni referendum pa je imel najnižjo decembra leta 2010, to je bil drugi referendum o zakonu o RTV Slovenija – malo manj kot 15 % udeležba je bila tedaj. Sedaj bi lahko seveda govorili še o kakšnem referendumu s pod 30 % udeležbo, ampak drugače so bili ti referendumi razpeti pri udeležbi, tako kot sem povedala poprej. Zanimivost je morebiti še referendum o lastninskem preoblikovanju zavarovalnic, kjer je bil tudi z razmeroma visoko udeležbo skoraj 58 % zavrnjen z več kot 70 %. In prav zato, ker se praviloma odpravljajo na referendum ljudje tedaj, ko so proti nekemu zakonu, se mi zdi prav, da smo v spremembo vpeljali naknadni zakonodajni zavrnitveni referendum. To je posebnost. Če pogledam katerih treh vprašanj se je sprememba lotila; prvo vprašanje je pravica do predlaganja referendum a. Tu moram reči, da je zavajajoče pojasnjevanje tistih, ki trdijo, da je ljudstvu odvzeta pravica do referendum a. To ni res, zato ker referendum še vedno lahko predlagajo državljanke in državljani z zbranimi podpisi. Število potrebnih zbranih podpisov je ostalo nespremenjeno, to je štirideset tisoč. Odvzeli pa smo pravico politiki, to se pravi poslankam in poslancem in Državnemu svetu. Drugo vprašanje, pravica do udeležbe volivcev na referendumu, je povezano s kvorumom. Tu sem že v začetku povedala, da je petinska zavrnitev nekega zakona dovolj za to, da zakon ne dobi potrditve, zagotovo ena najnižjih v Evropi, stroka je tukaj omenila tretjino.

In želim spregovoriti še o vsebinskih omejitvah pri razpisovanju referendumov.

Poglejte, če boste upoštevali 10. člen veljavnega Zakona o referendumu in o ljudski iniciativi, boste tam prebrali, da zakonodajnega referendum a ni mogoče razpisati v treh primerih. Prvič, o zakonih, ki se sprejemajo po nujnem postopku – to so praktično vsi zakoni, ki dobijo to oznako v zakonodajnem postopku po nujnem postopku zaradi tega, ker to zahtevajo izredne potrebe države, interesi, obrambe ali naravne nesreče. Drugič, o zakonih, od katerih je neposredno odvisno izvrševanje sprejetega državnega proračuna. In tretjič, o zakonih, ki se sprejemajo za izvrševanje ratificiranih mednarodnih pogodb. Dodano je pravzaprav samo tisto, kar je za Socialne demokrate bistvenega pomena, ko se izrekamo za spremembo, to pa so tista vprašanja, ki so zvezana z varovanjem človekovih pravic, z uveljavljanjem človekovih pravic, kajti ne moremo pozabiti, da smo imeli v tej državi tudi referendume, ki so posegali v pravice manjšin in je o teh manjšinskih pravicah odločala večina. Spomnim naj na referendume o izbrisanih, o biomedicinski pomoči pri oplojevanju in zadnjega, o družinskem zakoniku. Zdaj bi lahko teoretično razpravljala še o RTV, ampak to pustimo, ker gre v širšem smislu tudi za pravico o obveščeniosti.

Če torej sklenem, Socialni demokrati smo v mnenju Poslanske skupine in ne nazadnje tudi v tej razpravi skušali dokazati in prepričati tiste, ki so zaskrbljeni, da se pravica do referendum a na nedemokratičen način omejuje, da ljudstvu ta pravica ni odvzeta in da je kvorum postavljen tako nizko, da bo še vedno mogoče prepričati zakon, ki mu večina udeleženi h na referendumu nasprotuje. Želela bi si torej, da bi se ob teh vprašanjih, o katerih bo na koncu še vedno odločalo Ustavno sodišče, poenotili bolj, kot kaže zdaj nezadovoljstvo zagovornikov neposredne demokracije. Hvala.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala tudi vam.

Besedo ima gospa Janja Klasinc, izvolite.

JANJA KLASINC (PS PS): Spoštovane kolegice in kolegi!

Pogosto nerada razpravljam za kolegico Majdo Potrata, ker tako zelo podobno razmišljava o zadevah, da se potem lahko večkrat ponavlja. Zato bom malce spremenila nekaj tez, ki sem si jih pripravila za današnji pogovor.

Najprej bi pomislila na želje in na cilje, ki so jih želeli doseči snovalci slovenske Ustave pred več kot dvema desetletjema, ko so pisali ta del o uveljavljanju neposredne demokracije oziroma referendumске ureditve. Slovenija je bila takrat v okviru prejšnje Jugoslavije precej naklonjena široki vključitvi javnosti v sprejemanje odločitev, seveda bistveno manj kot zdaj, a vendar bolj. Bilo je tudi obdobje samoupravljanja in nekako samo po sebi se nam je zdelo logično, da si moramo v novi parlamentarni ureditvi

zagotoviti čim večji vpliv ljudi na sprejemanje odločitev v družbi. To je bilo vse lepo in prav, a kaj, ko se je ta želja potem izrodila in zlorabila. In kdo jo je zlorabil? Niso je zlorabili ljudje, zlorabila jo je politika, politične stranke. Politična stranka, ki ni mogla pri glasovanju v Državnem zboru doseči tistega, kar je želela, se je povezala z delom civilne družbe, s tistimi, ki so ji radi prisluhnili, in že je bila osnova za razpis referendumu. Mislim, da bi bila država v bistveno manjših težavah, če nekaterih takih odločitev neposredne demokracije – zdaj mi bodo nekateri moji prijatelji, ki so zelo aktivni v civilni družbi, to zamerili. Ampak ne bi bilo, kajne. Če bi takrat sprejeli pokojninsko reformo, ki je bila zapisana, bi imeli bistveno manjše težave in se ne bi bilo treba prejšnji vladi toliko truditi in ponovno delati nove reforme, ki je pa slabša od prejšnje, zato ker so se že tudi razmere poslabšale in je bilo treba zaostri te zadeve. Če bi uredili Zakon o delu na črno, če bi takrat uredili reformo trga dela, gospe in gospodje, bi imeli bistveno manj težav danes, če pač teh referendumov ne bi bilo. Ti referendumi bodo še vedno lahko po sprejetju današnje ureditve, ne takšni, kot v dosedanji obliki, ampak dalo se bo izrabiti druge možnosti. Mislim, da kljub temu, da dober del civilne družbe zdaj tem našim predlogom, ki jih danes sprejemamo, nasprotuje, pa vendar večina državljanek in državljanov misli, da je to dobro. Mislim, da so to dokazovali skozi zadnjih 10, 15, 20 let, s svojo udeležbo na referendumih. Kolegica Majda Potrata mi je odvzela nekaj zadev, ko je že začela naštevati, o čem vse smo odločali v preteklosti. Spomnila bi na referendum, ki se nam je že takrat večinoma zdel nesmiseln. Leta 2003 so, če se boste spomnili, sindikati delavcev trgovine in delodajalci povzročili razpis referendumu o odpiralnem času trgovin. In spomnite se, trgovine so se ob nedeljah zaprle. Potem so bili ljudje kar naenkrat zaradi tega zelo nezadovoljni. Zakaj so bili nezadovoljni? Referendumu se je udeležilo 27 % ljudi in dobrih 57 % jih je bilo za. To pomeni, ena manjšina je odločala o večini. Pustimo, da je potem tudi Ustavno sodišče ugotovilo, da je bilo izvajanje dela tega zakona neustavno, in danes imamo ob nedeljah že spet odprte tiste trgovine, ki si to želijo.

Kot so že nekateri razpravljavci pred mano dejali, referendum ni institut, ki bi bil primeren za prav vsako vprašanje reševanja problematike v Sloveniji. Mislim, da smo ta institut pripeljali do absurda. Zdaj smo v drugi fazi. Zdaj smo se zavedli, da moramo na tem področju nekaj spremeniti in da moramo politične stranke prevzeti odgovornost in izvajati parlamentarno demokracijo – vendarle je v tej državi parlamentarna demokracija, neposredna demokracija pa je pomoč in dodatek k tej parlamentarni demokraciji. In če se bomo vse politične stranke, ki vodimo državo, obnašale odgovorno, če bomo v naše zakonske predloge vključevali mnenje stroke in mnenje civilne

družbe, če se ne bodo zakoni sprejemali po hitrem postopku kar naprej, če bomo vse dobro premislili, potem bomo tudi tukaj v Državnem zboru sprejemali takšno zakonodajo, ki je potem ne bo treba več spreminjati.

Kar zadeva pripombe na omejitve možnosti za odločanje na referendumih, pa bi dejala nekaj. Doslej je bilo na Ustavno sodišče vloženi 28 zahtev in od teh 28 je bilo 12 zahtev zavrnjenih že zdaj s strani Ustavnega sodišča. To se pravi 42 %, če pogledamo. Ustavno sodišče je že ravnalo po merilih, ki so pa zdaj določno zapisana. Mislim, da so to res ključna merila, nekatera so veljala že do zdaj, kot je povedala kolegica pred menoj, pa k temu prištejemo še posebej področje človekovih pravic, na katero smo v Poslanski skupini Pozitivne Slovenije zelo občutljivi in smo veseli, da nam je uspelo uvrstiti tudi to zahtevo v ustavni zakon, in prepričana sem, da bodo tudi tisti državljani, ki danes protestirajo proti našemu sprejemu ureditve, sčasoma spoznali, da smo ravnali pravilno. Hvala.

PRESEDNIK JANKO VEBER: Hvala tudi vam.

Naslednji razpravljavec bo mag. Ivan Vogrin. Pripravi pa se gospod Jožef Jerovšek.

Gospod Vogrin, izvolite.

MAG. IVAN VOGRIN (NeP): Hvala lepa, gospod predsedujoči. Kolegice in kolegi!

Nisem prepričan, da so rešitve v tem zakonu dobre ali pa vse rešitve dobre. Navedel bom nekaj primerov. Z zakonom smo odvzeli Državnemu svetu možnost, da seveda razpiše referendum. To je načeloma v redu, če bi mi istočasno spremenili drugo zadevo. Argumentacija je, da Državni svet ima možnost, da poda veto na zakon. To je sicer res, ampak ta veto je sam sebi namen, brezpredmeten, ničesar ne spreminja. Kajti po sedanji zakonski ureditvi lahko ta zakon pride samo v enaki obliki v Državni zbor in Državni zbor ga tako ali tako potrdi. Tako je vsaj večinoma. Morali bi uvesti možnost, kar se že 10 let trudi Državni svet, da ima Državni svet možnost tako imenovanega četrtega branja. To pomeni, da ima možnost predlagati spremembo zakona in da spremenjen zakon obravnava Državni zbor – potem bi bila ta rešitev smiselna. Rešitev, ki je sedaj, je sama sebi namen.

Nisem prepričan, da je omejitev referendumov, taka kot je predlagana, nujno dobra. Primer je Švica, ena najbolj demokratičnih razvitih evropskih držav z najvišjim standardom, ki ima široko možnost razpisa referendumov, ki jo tudi koristi. Omejili smo Državni zbor z referendumih. Kaj to pravzaprav pomeni? Da smo neposredno in ne samo posredno priznali, da smo 20 let zlorabljali institut referendumu v Državnem zboru. Ali se s tem potrjuje pravilo, da smo Slovenci sami sebi največji sovražniki? Ne vidim razloga. Kaj smo res parlamentarci tako neodgovorni, da ne bi 30

poslancev tudi sicer imelo pravico razpisati referendum ali zahtevati razpis referenduma?

Nadalje. Argument, da so zajete samo strokovne rešitve, ne vzdrži, kajti 20 let smo razlagali, da imamo strokovne rešitve, da imamo najboljše rešitve, pa so nas te najboljše rešitve na vseh področjih pripeljale v bankrot. Trenutek je popolnoma neprimeren. Že dolgo nazaj je znano Maslowovo načelo, da se človek lahko intelektualno ukvarja samo, ko je sit. Skoraj proti polovici Slovencev gremo, ki so lačni. Ti ljudje se počasi ne morejo niti intelektualno udeleževati, kaj šele politično, zato je tako nizka udeležba v političnem življenju, ker ljudje enostavno skrbijo za to, kako bodo preživeli. Mi smo napravili hudo neprimeren zakonodajni okvir, v katerem deluje gospodarstvo in v katerem mora živeti prebivalstvo, da bi lahko ustvarjalo in delalo in to nas je pripeljalo sem, kjer smo – v hudo neustvarjalno družbo. Zato menim, da bi se bilo v tem trenutku bolj smiselno ukvarjati s tem, kako bomo dejansko reformirali javni sektor, kako bomo odpravili nesmisle in blokade. Glejte, mi vsak dan – sprejeli smo eno famozno načelo, da bo natak, če ne bo prinesel kavice na pladnju, kaznovan z 2 do 40 tisoč evri. Potem, če ne bo delal nekdo na višini ali bo delal na višini, ki je večja od 2 metra, bo spet kaznovan, če ne bo prijavil inšpekciji. To so neposredne blokade. Hvala lepa.

PRESEDNIK JANKO VEBER: Hvala tudi vam.

Besedo dajem gospodu Jožefu Jerovšku. Pripravi pa se mag. Matej Tonin.

JOŽEF JEROVŠEK (PS SDS): Hvala lepa. Spoštovane kolegice in kolegi!

Danes cel dan odločamo o izjemno pomembnih ustavnih spremembah, ki bodo vsekakor vplivale na razvoj slovenske družbe, za katero vemo, da je v tem trenutku v težavnem položaju. Današnje spremembe ustave v zvezi z referendummi jemljem kot znosne spremembe, ki jih bom podprl, vendar po mojem okusu povsem ne optimalne in jih jemljem kot zasuk iz sedanjega stanja na področju referendumske zakonodaje in referendumskih rešitev. Sedanji status oziroma stanje referenduma kot takšnega je pač logičen nasledek tega, kar se je v slovenski družbi dogajalo. Res je, da ga je začela politika uporabljati za nekatere namene in prav tako civilna družba in druge institucije civilne družbe. Ne morem pa se strinjati s tistimi, ki govorijo samo o zlorabah. Ko v družbi ni dialoga, ko v vladajoči politiki ni pripravljenosti na dialog, kar se je v času levih vlad pogosto dogajalo, potem se politika posluži institutov, ki so na razpolago. Daleč od tega, da bi lahko rekli, da je to zgolj zloraba. Prej bi rekel, da je bila zloraba tega instituta ali poskusa lani jeseni, ko je ta družba že ječala od krize, ko je bilo jasno, da je treba nekaj spremeniti in ko bi lahko takrat spremenili to, kar smo predhodno spremenili danes – vpis zlatega pravila v ustavo. Tisti poskus blokade, zahteva za zbiranje

podpisov, tisti pa je verjetno bil namerna zloraba, ki nas je drago stala. Glejte, govoriti o velikih zlorabah je težko, kajti večja zloraba zame je bila v preteklem obdobju nespoštovanje referendumskih odločitev. In takšno eksemplarično, "per excellence", nespoštovanje se je pokazalo v volilnem referendumu oziroma volilnem zakonu, ki je bil na referendumu. Se spomnite, da je takratni vodilni politik, vodja poslanske skupine, danes predsednik neparlamentarne stranke, o referendumskem volilnem izidu dejal, da ni boga, ni predsednika stranke, ni ljudstva, ki ga lahko prisili, da bi to spoštoval. To se je družno podprlo, kazni pa je prišla čez par let, ko je ta stranka razpadla oziroma je šla v bistvu na smetišče zgodovine. Danes se moramo vprašati, kakšna bi bila slovenska družba, če se ne bi tako eklatantno kršilo tisto, kar je ljudstvo izglasovalo. Podobna zloraba je bila tudi pri nedeljskem delu, čeprav je bil tisti referendum po moje že malo pozno. Ko se sprašujemo, kaj bi se v slovenski družbi zgodilo – gotovo ne bi bili v takšni krizi, kajti imeli bi bolj transparentne vlade, ki bi se sicer od takrat naprej v vsakem mandatu zagotovo zamenjale, kar bi bilo dobro, da se ne bi gradila omrežja do takšne mere, kot so se v Sloveniji po letu 2000 zgodila omrežja, ko niti zmaga na volitvah tisti opciji ne prinese, da bi lahko vladala, kajti vladajo omrežja v bankah in drugod. In vse to se je preprečilo z nespoštovanjem tistega referenduma. Tudi tisto, kar je bila posledica zahtevka za referendum o nedeljskem delu, je bilo v bistvu zato, ker se je zgodil zavesten napad na vrednote slovenske družbe, ki so jih v predhodnih letih izvedli trgovci, predvsem v interesu sedanjega bivšega predsednika Jankovića kot direktorja Mercatorja. Tam so prevladovali finančni interesi in interes o spremembi duše slovenskega človeka. To, kar prinaša sedanja ustavna sprememba oziroma pogoji, pod katerimi se bodo razpisovali referendummi, in pogoji, pod katerimi bodo uspešni – moram reči, da se mi zdi kvorum udeležbe visok, pravzaprav zelo visok, in da resno omejuje dostop državljanom do pozitivnega izida oziroma do uspešnega referenduma. Ampak v vsem, kar je nekaj slabega, je tudi nekaj dobrega. Upam, da bo takšen prag prinesel resne spremembe v razmišljanju civilne družbe; spremembe v civilni družbi, ki se bo morala bolj odgovorno lotevati projektov in ne biti dekla po večini kvazi levice, ki je pri nas mnogokrat oblastna levica, zato ker bo morala računati, da je treba prestopiti nek prag, ki je relativno visoko postavljen.

Druga posledica, ki upam, da se bo zgodila, je, da se bomo vsi skupaj začeli zavedati, da je treba v tej državi nekaj narediti na državljanski zavesti. Kajti, tako nizke volilne udeležbe, kot jih beležimo v zadnjih letih, še bolj sramotne pa so udeležbe na referendumi. Politiki se moramo vprašati, intelektualci se morajo vprašati, kam je ta indoktrinacija ljudstva pripeljala, da se je brez zveze udeležiti volitev,

da je vse enako ne glede na to, kdo je izvoljen, kar je zavestna politika slovenske levice. Sosednje države, Italija, Avstrija kot tradicionalne demokracije imajo bistveno bistveno večjo udeležbo. V Italiji na zadnjih volitvah so rekli, da bila je manjša udeležba 80 %. Kljub takšni udeležbi na italijanskih volitvah dosti referendumov ni uspešnih, čeprav so izglasovani, ampak niso veljavni, ker imajo v Italiji še višji prag za uspeh referendumov. Ob vsem tem, kar se je letos dogajalo v Mariboru, potem 30 ali pod 30 % udeležba na volitvah, kljub temu, da so se protagonisti tistega proglašali za vseljensko vstajo, je zaskrbljujoče in je katastrofalno. Mi se moramo danes zavezati, da se te negativne indoktrinacije s pomočjo medijev ne bo šla več nobena politična opcija, ker odvrča slovenske ljudi od odločanja, od neposredne demokracije, saj volitve so tudi neposredna demokracija. Da večinski del slovenskih volivcev oziroma volilnih upravičencev reče, da je brez zveze se iti takšne neposredne demokracije. To nas morda v Evropi, Evropski uniji najbolj sramoti. Ne vem, kako drugi gledajo na takšno državo in takšno ljudstvo, ki ima izrazite probleme, kjer se neka politika opcija, ne obnese, pa so nove volitve, pa je izjemno nizka volilna udeležba. To moramo spremeniti. Če bo prišlo do tega, bomo imeli v bodočnosti resne referendumov, ki bodo tudi uspešni. Manj jih bo, absolutno, kajti resnično je bil dostop do referendumov, predvsem pa neomejitev na katerokoli zakonsko temo, napačen. Ta neomejitev je bila napačna. Vsakdo je lahko grozil, saj ni prišlo do takšnih referendumov, ampak lahko je grozil – to so bile omejitve v zakonodajnem postopku. Vse te posledice čutimo danes, zato so strokovne rešitve, ki so tu notri glede referendumov, pravilne.

Sam pravim, osebno bi bil, če bi imel moč, proti temu, da bi postavljali te pragove glede kvoruma. Vendar tako pač je. To je politična realnost, ki se je moramo zavedati, in to politično realnost sprejemam in bom te spremembe podprl, čeprav moram reči, da tako kot vsi pravijo, ko se spreminja ustava s tresočo roko, je treba pri tem razmišljati tudi naprej in že danes reči, da če se bo pokazalo, da je to blokiralo, neposredno demokracijo, moremo biti mi ali naši nasledniki v parlamentu pripravljeno takšne zadeve, ki so limitirajoče, tudi spremeniti. Danes pa iti skupaj, politika in civilna družba, v to, da s tem prinašamo neko pozitivno spremembo v družbo in da bo vsaj na tem področju država delovala normalno. Hvala lepa.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Sledi kratka in strnjena razprava mag. Mateja Tonina, pripravi pa naj se gospod Branko Kurnjek.

MAG. MATEJ TONIN (PS NSi): 45 sekund imam na razpolago. Torej, ves vir nezadovoljstva, ki veje iz današnje razprave tistih, ki sedijo na tribuni ali ki nas spremljajo po

televiziji, več ali manj veje iz – drznil si bom reči – nepoznavanja prave vsebine. Nezadovoljstvo bolj ali manj temelji na parolah, kako jemljemo referendum ljudstvu, čeprav ga ne, in še kaj bi lahko našteval. Številni so nas prepričevali in nam govorili, da absolutno zdaj, ko smo v opoziciji, teh sprememb ne smemo podpreti, da bomo lahko blokirali Vlado, ko bo počela neumnosti. Ampak sem to zavrnil, ker zgodba se bo enkrat obrnila, enkrat se bodo te razmere zavrtle in potem bo pa druga stran lahko nas spet blokirala, tako kot nas je že decembra. To se mora enkrat nehati in zato še enkrat pozivati ljudi, naj se udeležujejo tistega najpomembnejšega referendumov, to pa so volitve, kjer lahko odločajo o ključnih stvareh.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

Gospod Branko Kurnjek ima besedo, pripravi pa se gospod Jani Möderndorfer.

BRANKO KURNJEK (PS DL): Hvala za besedo, gospod predsednik. Spoštovane poslanke, spoštovani poslanci!

Podpiram spremembe 90., 97. in 99. člena Ustave. Osebno bi si želel, da bi do teh ali podobnih sprememb prišlo že leta nazaj. Imam občutek, da v naši državi stalno nekaj zamujamo in danes v razpravi že pri predhodni temi je bilo veliko povedanega na to temo, da zamujamo. Vprašajmo pa se, zakaj zamujamo in kdo je za to kriv.

Pri spremembah, ki jih bomo danes predvidoma sprejeli, sta dve stvari, ki ju smatram za poglobitvi. Prva prinaša odvzem moči politiki in politikom za razpis referendumov in s tem zmanjšuje možnost tako imenovanega "zastraševanja" in ogrožanja normalnega poteka delovanja države. Druga z uvedbo zahtevanega zavrnitvenega kvoruma referendumov prinaša prepotrebno legitimnost, s katero se je v preteklosti dejansko z minimalno, a seveda ustavno dopustno, udeležbo volivcev odločalo o zakonih, ki pa vplivajo na vse državljane in državljanke. Da ne govorim o tem, da bi se pri nekaterih referendumskih vprašanih resnično lahko vprašali, ali niso ne le posegali, temveč tudi zelo močno posegali v temeljne človekove pravice.

Se pa po drugi strani zavedam, da ljudi skrbijo predvsem omejitve dopustnosti razpisa referendumov, vendar moram povedati, da mene takšne spremembe, kot so zapisane, ne skrbijo. Celo obratno, bistveno se mi zdi, da bi na določenih tematikah, ki se tičejo človekovih pravic, varnosti države in pa temeljev finančnega delovanja in stabilnosti države, morale obstajati določene omejitve. O človekovih pravicah, po mojem mnenju, v nobenem primeru ne bi smeli imeti možnosti razpisa referendumov. O varnosti države ali finančnega delovanja pa bi bil pripravljen zagovarjati pravico do referendumov le v primeru, če bi bil zahtevani kvorum postavljeno bistveno,

bistveno višje, kakor ga bomo sprejeli predvideno danes. Hvala.

PRESEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

Besedo dajem gospodu Janiju Möderndorferju, hkrati pa opozarjam, da je naslednja razpravljavka že dr. Ljubica Jelušič.

Izvolite, gospod Möderndorfer.

JANI MÖDERNDORFER (PS PS): Hvala.

Moram reči, da če je kakšna razprava potekala zelo zanimivo in brez nekih večjih resnih nasprotovanj, je bila to ta razprava o ustavnih spremembah na področju referendumu, še posebej zato, ker vsi vemo, zakaj smo sploh prišli do te spremembe oziroma do te razprave. Do te razprave smo prišli iz preprostega razloga, ker smo končali diskusijo o fiskalnem pravilu in se je začelo odpirati novo polje, kjer je bila potreba, da spregovorimo in poskušamo spremeniti tisti del, ki je bil v zadnjih dvajsetih letih največkrat zlorabljen, vsaj v zadnjih letih pa še posebej.

Sam osebno moram reči, da sem bil najbolj presenečen prav v tistem delu, ko so se začeli pojavljati očitki, da se s tem dejanjem ukinjajo referendumi. Lahko rečem, da je razprava zelo jasno pokazala in zato mislim, da je prav, da tudi po sami spremembi, ko bo uveljavljena, zelo jasno ljudem povemo, kaj ta sprememba v resnici sploh pomeni. Vemo, da je med samo razpravo Nova Slovenija predlagala rešitev s spremembo zakona o ljudski iniciativi, kjer je predlagala povečano število možnosti za začetek razpisa referendumu in še to z overovljenem na upravnih enotah. Seveda se je ta diskusija zaustavila. Prvič zato, ker sta to dve ločeni temi – eno je sprememba ustave, drugo zakona. Drugo pa je, ker je bila večina prepričana, da že sam začetek postopka referendumu ne sme biti tako težak, ker lahko se ga z drugimi omejitvami, če seveda referendum ni upravičen, zaustavi. Začetek pa zagotovo ne, zato sem danes zadovoljen, da še vedno velja, da z 2 tisoč 500 podpisi brez overitve na upravni enoti državljani in državljanke lahko kadarkoli začnejo sam postopek. Drugo, kar se mi zdi pomembno pri zadevi, pa je to, da je na koncu zmagal tudi ta razum, da je bilo v resnici s sidri, ki so se uveljavila v tem samem predlogu, možno zelo jasno povedati, kaj je tisto, kar lahko že na stopnici Državnega zbora zaustavimo. Ne da lahko vsak sam po sebi preprosto razpiše referendum na katerokoli človekovo pravico ali na katerokoli drugo zadevo, ki je danes z zakonom oziroma z ustavo predpisana in to ni opravičeni referendum, in šele potem kasneje išče svojo sodbo in pravico na Ustavnem sodišču. Poleg tega pa sem zadovoljen, da je tudi Ustavnemu sodišču podan jasn predlog oziroma zelo jasno stališče, v katerih primerih in kdaj preprosto referendum ne more biti. Ko smo bili nazadnje na eni od sej Ustavne komisije, je bilo postavljeno vprašanje prof.

Kaučiču, če bi na primer takšne spremembe, o katerih govorimo in so predlagane, že veljale ob – dam kot primer – zadnjem od referendumov lansko leto, družinskem zakoniku, ali bi moralo Ustavno sodišče takšen referendum zaustaviti ali bi šlo naprej. Prof. Kaučič je rekel, da z gotovostjo. Sam osebno je prepričan, da bi ga Ustavno sodišče moralo zaustaviti in takšna sidra so postavljena danes v teh spremembah.

Na koncu naj omenim še to, da tudi zadnja raziskava, ki je bila narejena v mesecu maju, več kot nazorno govori o tem, da si 60 % prebivalcev Republike Slovenije želi in podpira te spremembe v državi, predvsem zato, ker so tudi oni prepričani, da so se referendumi v zadnjem obdobju te države na nek način začeli izkoriščati in so se izrodili, še posebej ko smo videli, kakšna je udeležba in kakšen je bil potem tudi rezultat. Zato naj rečem, da je danes v resnici za dobro popotnico države, da v resnici lahko omejimo tudi v tistem delu, ko rečemo, da smo se poslanci in poslanke odrekli tej pravici in možnosti, da bi sami sklicevali referendume. To je ena izmed tistih odločitev, ki jo osebno najbolj pozdravljam. Hvala lepa.

PRESEDNIK JANKO VEBER: Hvala tudi vam.

Besedo dajem dr. Ljubici Jelušič. Naslednji razpravljavec bo gospod Jože Tanko. Opozarjam pa, da bo gospa Maša Kociper potem ponovno sklenila razpravo poslank in poslancev.

Dr. Ljubica Jelušič, izvolite.

DR. LJUBICA JELUŠIČ (PS SD): Hvala, predsednik.

Zelo dobro se zavedam, da bomo z današnjo odločitvijo spremenili ravnovesje oblasti med zakonodajno, sodno, izvršilno in pa seveda tudi neposrednimi državljani. Zato se naša odgovornost zakonodajne oblasti močno seli na tisto stran, kjer nastajajo zakoni in kjer je treba doseči ustrezen kompromis pri izgledu zakona. Ne moremo več računati na to, da se lahko zatečemo k referendumu v trenutku, ko ne bomo mogli uveljaviti svoje volje v obdobju oziroma v času, ko moramo pri zakonodaji uveljaviti svoje znanje in sposobnosti. Hvala.

PRESEDNIK JANKO VEBER: Hvala tudi vam.

Gospod Jože Tanko, izvolite, imate besedo.

JOŽE TANKO (PS SDS): Hvala lepa za besedo.

No, sam ocenjujem, da gre danes vsekakor za dve pomembni odločitvi, ki bosta vnesli nekoliko večjo ustavno ali pa izboljšali ustavno ureditev. Če pomeni zapis fiskalnega pravila v ustavo določeno omejitev za politiko – in to dejansko pomeni, ker ji bistveno zoža manevrski prostor pri načrtovanju proračuna –, pomeni tudi referendumska ureditev, sprememba referendumske ureditve v enem delu omejitev za politiko. Kajti vsaj tisti manjšinski del politike se je včasih poslužil

možnosti, da je zahteval razpis referendumu a o določenih vprašanjih, s katerimi se ni strinjal, ta možnost se sedaj tudi eliminira. Prav tako se eliminira možnost, da bi referendum zahteval Državni svet, ki je tudi del političnega prostora, in v tem delu mislim, da je politika pri obeh ustavnih rešitvah storila pomemben korak nazaj, se pravi, da je naredila veliko samoomejitev. Nedotaknjeno ostaja tista pravica štirideset tisoč volivcev, da zahtevajo razpis referendumu a.

Spomnim se teh razprav na Ustavni komisiji. Mislim, da je dr. Kaučič dejal, da v primeru uveljavitve teh referendumskih omejitev, ki so bodo sedaj dogodile, teh kriterijev za razpis referendumu a ne bi izpolnjeval samo eden od sedaj razpisanih referendumov, eden ali dva, če se prav spomnim. Kar pravzaprav pomeni, da kar je bilo do sedaj razpisanih referendumov, jih ta omejitev pravzaprav ne bi skoraj v ničemer prizadela. Vsi ti referendumi, ki so bili razpisani, bi bili več ali manj razpisani tudi o teh spremembah ustave.

Tukaj se moram nekoliko odzvati na to, ker ste nekateri govorili o zlorabah referendumu a. Vsi referendumi, ki so bili razpisani, so bili razpisani na podlagi ustavne podlage. V tem primeru ni možno govoriti o nikakršni zlorabi, ampak o uporabi ustavne pravice do razpisa referendumu a. In tisti, ki so se odločili, ali državljani ali druge organizirane civilnodružbene skupine, lahko tudi politični del, so pač izpolnili kriterije, ki so bili potrebni za razpis referendumu a. Vse te razprave, ki so vezane na to, da pa so se dogajale zlorabe na tem polju, moram ostro zanikati. Bili so izrečeni tudi nekateri očitki ali pa namigi, da naj bi nekateri sodelovali pri nekaterih referendumih, ki so pomenili tudi del reformnih procesov. Omenjena je bila pokojninska reforma Pahorjeve vlade. Treba je vedeti, da je bil ta predlog na referendum dan izključno zaradi zahtev sindikatov, ki so zbrali dovolj podpisov. Potem so se v nadaljevanju opredeljevale politične skupine do tega projekta, kar je povsem normalno, vendar pa je bila zahteva sindikalna.

Mislim, da smo nedavno izpustili eno dobro priložnost, da bi uredili tehnični zakon oziroma tehnični postopek izpeljave referendumu a. Pobuda Nove Slovenije za to, da bi se na nek drug način sprejelo pobudo za začetek postopka za razpis referendumu a, mislim, da je bila zelo korektna, z vidika pravne varnosti oziroma tudi zanesljivosti je bila dobra, ker bi evidentiranje odločitve pod zahtevo za razpis referendumu a potekalo na upravni enoti na preverljiv način. S tem bi tudi eliminirali vse te težave, ki smo jim bili priča s preštevanjem podpisov, ugotavljanjem verodostojnosti podpisov. Izognili bi se kakršnimkoli sumom o tem, da se je nekdo podpisal namesto drugega in tako naprej, kar se lahko na teh stojnicah, kjer se zbirajo podpisi, zlahka zgodi. Večina ljudi pozna sosede, pozna njihove podatke, tako ali drugače, in tam se lahko marsikaj naredi, ni pa možno preveriti, ali je kdo to zlorabil, če so

podatki tehnično izpravni. Na upravni enoti, če bi tam potekalo evidentiranje, poteka ta postopek bistveno drugače in je zelo preverljiv.

Tudi kar zadeva referendumu e, mislim, da bi kazalo še vedno razmisliti o tem, da bi uvedli referendumski dan ali referendumski dneva – tudi ta možnost je še vedno odprta. Na tem delu bi se naredila določena racionalizacija, vendar bi morala biti za to tudi volja. Mislim, da ni dobro, da prav vsakič, ko se izpolnijo pogoji za razpis referendumu a, sledimo tistim rokom, ki so predpisani. Dokler je takšna ureditev, jim sicer moramo, mislim pa, da bi morali tudi na tem področju pristopiti k racionalizacijam in najbrž bi za to dobili ustrezno podporo. Zdi se mi škoda, da sta ti dve priložnosti ostali odprti, da sta nerešeni, da nismo naredili neke potrebne in nujne izboljšave na področju preverljivosti tistih, ki zahtevajo referendum, in nismo naredili nobene potrebne racionalizacije v primerih, ko so pogoji za referendum izpolnjeni in imamo primere, ko imamo lahko v treh tednih, 14 dnevih ali v dveh mesecih dva, tri referendumu e, kar pomeni bistveno podražitev postopka. V teh primerih bi lahko storili tudi drugače.

Kar zadeva mene, bom predlog spremembe ustave podprl. Zdi se mi razmeram primeren, tudi z našim znanjem, poznavanjem materije, skupaj s strokovno komisijo pri Ustavni komisiji, se je to besedilo oblikovalo. Če bi bili sposobni boljšega, bi najbrž boljšega – je del besedila, ki je v tem predlogu pač nastal ali je zapisan na ekskluzivno vztrajanje nekaterih, ki sicer, če smo takrat to razumeli, ne bi sodelovali pri tej odločitvi s pozitivnim pristopom, ampak bi se opredelili drugače. Skratka, mislim, da je ureditev časa in razmeram primerna. Hvala lepa.

PRESEDNIK JANKO VEBER: Hvala tudi vam.

Gospod Jože Tanko je sklenil razpravo poslank in poslancev. Prišlo je namreč do majhne spremembe, tako da bo gospa Maša Kociper spregovorila kot predlagatelj, Ustavna komisija.

Izvolite.

MAŠA KOCIPER (PS PS): Hvala lepa, predsedujoči.

Bom kratka. Tudi po opravljeni razpravi z veseljem ugotavljam, da obstaja zelo visoka stopnja soglasja za potrditev tega predloga. Naj spomnim, tako je bilo tudi na Ustavni komisiji, kjer je bil predlog potrjen z 18 glasovi za in nobenim glasom proti. Trenutni predlog, nekoliko je spremenjen od predlagateljevega predloga, torej omejuje politiko in daje referendumu državljanom. Omejuje Ustavno sodišče in daje večjo predvidljivost glede izjem in daje večjo legitimnost referendumu s tem, da določa, koliko ljudi mora glasovati proti zakonu. Za Evropsko unijo je zelo pomembno, da se blokade v našem političnem odločanju odpravijo in to je eden od korakov v tej smeri. Hvala lepa.

PRESEDNIK JANKO VEBER: Hvala tudi vam.

Zaključujem razpravo o členih I. razdelka in o II. razdelku.

Prehajamo na razpravo o Predlogu ustavnega zakona v celoti. Želi kdo razpravljati o Predlogu ustavnega zakona v celoti? Ugotavljam, da ne, zato zaključujem razpravo.

Prehajamo na odločanje o treh členih I. razdelka in o II. razdelku ter o Predlogu ustavnega zakona v celoti. Pri tem vas želim opozoriti, da preden preidemo na odločanje, je skladno s 169. členom Ustave Republike Slovenije potrebna za sprejetje Predloga ustavnega zakona dvotretjinska večina vseh poslank in poslancev, to je 60 ali več. Enako velja tudi za sprejetje posameznega člana oziroma razdelka.

Prehajamo na odločanje o 1. členu I. razdelka.

Glasujemo. Navzočih je 87 poslank in poslancev, za je glasovalo 86, proti 1.

(Za je glasovalo 86.) (Proti 1.)

Ugotavljam, da je 1. člen I. razdelka sprejet.

Prehajamo na odločanje o 2. členu I. razdelka.

Glasujemo. Navzočih je 87 poslank in poslancev, za je glasovalo 86, proti 1.

(Za je glasovalo 86.) (Proti 1.)

Ugotavljam, da je 2. člen I. razdelka sprejet.

Prehajamo na odločanje o 3. členu I. razdelka.

Glasujemo. Navzočih je 87 poslank in poslancev, za je glasovalo 86, proti 1.

(Za je glasovalo 86.) (Proti 1.)

Ugotavljam, da je 3. člen I. razdelka sprejet.

Prehajamo na odločanje o II. razdelku.

Glasujemo. Navzočih je 87 poslank in poslancev, za je glasovalo 86, proti 1.

(Za je glasovalo 86.) (Proti 1.)

Ugotavljam, da je II. razdelek sprejet.

Prehajamo na odločanje o Predlogu ustavnega zakona v celoti. Glasujemo. Navzočih je 87 poslank in poslancev, za je glasovalo 86, proti 1.

(Za je glasovalo 86.) (Proti 1.)

Ugotavljam, da je Ustavni zakon v celoti sprejet.

Skladno s prvim odstavkom 182. člena Poslovnika Državnega zbora bo Državni zbor Ustavni zakon o spremembah 90., 97. in 99. člena Ustave Republike Slovenije razglasil predvidoma 8. dan po njegovem sprejetju. Zaključujem to točko dnevnega reda.

Preden zaključim sejo, želim obvestiti članice in člane Ustavne komisije, da je sklicana 3. nujna seja Ustavne komisije, ki bo 10 minut po končani 36. izredni seji Državnega zbora v

velikem salonu na Šubičevi 4. Zaključujem tudi 36. izredno sejo Državnega zbora.

Seja je bila končana 24. maja 2013 ob 15.03.

INDEKS GOVORNIKOV

H

HOČEVAR, MAG. KATARINA 13

J

JELUŠIČ, DR. LJUBICA 12, 20

JEROVŠEK, JOŽEF 18

K

KLASINC, JANJA 16

KOCIPER, MAŠA 5, 9, 21

KOTNIK POROPAT, MARJANA 7, 15

KURNJEK, BRANKO 19

M

MÖDERNDORFER, JANI 20

P

POTRATA, MAG. MAJDA 15

PREVC, MIHAEL 14

T

TANKO, JOŽE 10, 20

TONIN, MAG. MATEJ 7, 19

V

VOGRIN, IVAN 17

LEGENDA

PS PS – Poslanska skupina Pozitivna Slovenija

PS SDS – Poslanska skupina Slovenske demokratske stranke

PS SD – Poslanska skupina Socialnih demokratov

PS DLGV – Poslanska skupina Državljska lista Gregorja Viranta

PS DeSUS – Poslanska skupina Demokratične stranke upokojencev Slovenije

PS SLS – Poslanska skupina Slovenske ljudske stranke

PS NSi – Poslanska skupina Nove Slovenije

PS NS – Poslanska skupina italijanske in madžarske narodne skupnosti

NeP – Nepovezani poslanec